

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Kristýna Pivodová

Odhalení:

Nerozhlasová reality show Českého rozhlasu

Diplomová práce

Praha 2009

SCHVÁLENO

Teze diplomové práce

Univerzita Karlova v Praze		
Fakulta sociálních věd		
Došlo dne	- 9 -06- 2006	-1-
Č. J. 2424	Příloh 2	Skartační heslo
Přiděleno	ML	

Kristýna Pivodová
Fakulta sociálních věd UK

Mediální studia
1. ročník magisterského studia

Vedoucí práce: PhDr. Josef Maršík, CSc.

Předpokládané téma a název práce

Odhalení: Nerozhlasová reality show Českého rozhlasu

Vliv multimedializace obsahu na způsob rozhlasové práce demonstrováný na případu reality show Odhalení.

Námět, uvedení do problematiky

Od 7. listopadu 2005 do 15. ledna 2006 vysílal Český rozhlas reality show nazvanou Odhalení. Šlo o přímé přenosy a komentované reportáže z pavilonu goril v pražské zoologické zahradě.

Původním cílem byla propagace nového digitálního okruhu Leonardo.

Při distribuci mediálního obsahu došlo k doposud unikátnímu propojení Českého rozhlasu a České televize, kdy Český rozhlas dodával České televizi nejen zvukový, ale i obrazový materiál, který zároveň umísťoval i na svých internetových stránkách.

V souvislosti s tímto projektem se člen Rady Českého rozhlasu Štěpán Kotrba vyjádřil, že *slovo rozhlasové vysílání ztratí multimediálním provozem do několika let obsah, stejně jako ho ztratily faxování, dálkopis nebo rozhlas po drátě.*

Podle zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu Český rozhlas poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu. Tuto formulaci považují za klíčovou.

Ve své práci se budu snažit odpovědět na otázku, zda-li lze v reality show Odhalení stále ještě vysledovat prvky „rozhlasovosti“. Zda-li bude nutno obsah pojmu „rozhlasovost“ předefinovat, nebo zda-li již dochází k postupnému sblížení s tvůrčími postupy běžnými v televizním vysílání.

Obsah práce:

- vymezení základních pojmů
- stručná charakteristika projektu Odhalení
- způsob distribuce mediálního obsahu a využití nových technologií
- multimediálnost jako způsob rozhlasové práce
- porovnání projektu Odhalení s nově připravovanými projekty Českého rozhlasu
- výsledování shodných (resp. rozdílných) rysů

Metodika a používané zdroje dat

- kvalitativní analýza mediálního obsahu Odhalení
- kvantitativní a kvalitativní analýza relevantních materiálů, které byly o reality show Odhalení publikovány v tisku
- rozhovory s autory projektu

Seznam literatury

DUSPIVA, Zdeněk. *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*. Praha: Votobia, 2004. 146 s. ISBN 80-7220-169-7

MARŠÍK, Josef. *Úvod do teorie rozhlasového programu*. Praha: Karolinum, 1995. 106 s. ISBN 80-7184-013-0

ŠMÍD, Milan. *Stručný slovník elektronických médií*. Praha: Karolinum, 1996. 57 s. ISBN 80-7184-142-0

BURTON Grame, JIRÁK Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister&Principal, 2001. 391 s. ISBN 80-85947-67-6

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN: 80-7184-134-X

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ze dne 17. května 2001

Zákon České národní rady č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ze dne 7. listopadu 1991 v novelizovaném znění 2001

V Praze dne 8. června 2006

Podpis vedoucího práce:

Autor práce: **Bc. Kristýna Pivodová**

Vedoucí práce: **PhDr. Josef Maršík, CSc.**

Oponent práce: *PhDr. Irena Rejšková, Ph.D.*

Datum obhajoby: *23.6.2009*

Hodnocení: *dobře*

Bibliografický záznam

PIVODOVÁ, Kristýna. *Odhalení: Nerozhlasová reality show Českého rozhlasu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2009. 78 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Josef Maršík, CSc.

Anotace

Diplomová práce mapuje vliv technologického vývoje, zejména pak digitalizace, na změny způsobů práce v prostředí rozhlasového vysílání. Klíčovým termínem je multimedializace, nová media, interaktivita a individualizace mediálních obsahů. Tento postup je demonstrován na příkladu reality show Českého rozhlasu, která probíhala od 7. listopadu 2005 do 15. 1. 2006 a později byla obnovena.

Annotation

This thesis surveys the influence of technological development, digitisation in particular, on changing of working methods in radio broadcast. The key terms are multimedia, new media, interactivity and individualization of media content. This progress is demonstrated by example of Czech Radio reality show which took place in from November 7th, 2005, till January 15th, 2006, and was relaunched later.

Klíčová slova

Odhalení, Český rozhlas, reality show, nová média, multimédia

Keywords

Odhalení, Czech radio, reality show, new media, multimedia,

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 115 587 znaků s mezerami.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne ...

Kristýna Pivodová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda upřímně poděkovala vedoucímu práce panu PhDr. Josefu Maršíkovi, CSc. a pracovníkům a pracovnícím Českého rozhlasu, kteří mi poskytli potřebné informace.

Obsah

1. Úvod	
1. 1.	8
1.2. Diskuze tezí	11
2. Záměr výzkumu	12
3. Teoretická východiska	13
3.1. Konvergence médií	13
3.2. Vlivy komunikačních teorií na společnost	15
3.3. Konec masového publika	17
3.4. Komerční účely	18
3.5. Pojem rozhlasovosti	19
4. Multimediální projekty Českého rozhlasu	21
4. 1. Český rozhlas jako producent multimed. projektů	21
4. 1.1 Přehled vývoje veřejnoprávního vysílání u nás	21
4. 1.2 Aktuální struktura Českého rozhlasu	22
4. 1. 3. Historie webových stránek Českého rozhlasu	25
4. 1.4. Současné webové stránky Českého rozhlasu	28
4.1.5. Stanice Český rozhlas Leonardo	30
4.1.6. Definice multimediálního projektu	31
4. 2. Historie multimediálních projektů Českého rozhlasu	33
4.2.1 Africká odysea	33
4.2.1.1. Kristýna živě	33
4.2.1.2. Nová odysea	34
4.2.1.3. Technické zázemí	34
4.2.1.4. Webové stránky	34
4.2.1.5. Tvůrci	35
4.2.1.6. Hodnocení projektu	36
4.2.2 Mládě milénia	37
4.2.2.1. Technické zázemí	37
4.2.2.2. Webové stránky	37
4.2.2.3. Tvůrci	38
4.2.2.4. Hodnocení projektu	38
4.2.3. Sokoli v srdci velkoměsta	39
4.2.3.1. Technické zázemí	39
4.2.3.2. Webové stránky	40
4.2.3.3. Tvůrci	40
4.2.3.4. Hodnocení projektu	40
4.2.4. Michelangelo Afriky	41
4.2.4.1. Technické zázemí	41
4.2.4.2. Webové stránky	42
4.2.4.3. Tvůrci	42
4.2.4.4. Hodnocení projektu	43
4.2.5. Mládě pralesa	43
4.2.5.1. Technické zázemí	43
4.2.5.2. Webové stránky	43
4.2.5.3. Tvůrci	44
4.2.5.4. Hodnocení projektu	44

4.3. Shrnutí historie multimed. projektů v Českém rozhlasu	44
4.4. Postoj Rady Českho rozhlasu k multimediálním projektům	46
4.4.1. Iniciativa Gorily Online v ohrožení	47
5. Projekt Odhalení	
5. 1. Základní informace	50
5. 2. Časová osa	51
5. 3. Návštěvnost webových stránek	55
5. 4. Financování	57
5.4.1. Propagační předměty, sbírkové konto	59
5. 5. Vysílání v České televizi	60
5. 6. Tvůrci a realizační tým	61
6. Kvantitativní obsahová analýza	64
6.1. Poměr video a audiopřispěvků	65
6.2. Auditivní složka	66
6.3. Audiopřispěvky odvysílané v rámci stanice ČRo Radiožurnál	67
6.4. Audiopřispěvky odvysílané v rámci stanice ČRo 2 Praha	68
6.5. Audiopřispěvky odvysílané v rámci stanice ČRo Leonardo	69
6.6. Videořispěvky podle žánrů	70
6.7. Rozdělení podle média přenosu	72
6.8. Kompletní rozdělení multimediálních složek obsahu	73
6.9. Shrnutí a interpretace závěr	74
7. Závěr	75
8. Summary	76
9. Použité zdroje	77

1. Úvod

Proč se věnovat projektu Odhalení

Český rozhlas a rozhlasové vysílání vůbec stojí v tuto chvíli před historickým mezníkem. Nové technologie mění tradiční metody práce a vznikají zcela nové žánry. Konvergence mezi informačními a telekomunikačními médii způsobuje, že posluchači vyžadují stále větší míru interaktivity. Mění se posluchačské návyky. Individualizace pracovní doby a globalizace pracovních sil vytváří tlak na individualizovaná média, jako například služba rádio na přání Českého rozhlasu. Digitální vysílání, které je budoucností rozhlasu, pak s sebou přináší nové možnosti. Dosud známé digitální rozhlasové technologie prakticky bez výjimky rozšiřují přenos zvukových dat ve stávajícím signálu o data obrazová a textová. Přijímače digitálního vysílání jednoznačně směřují k praktičnosti, přenositelnosti a multimediálnosti. Výsledkem je sbližování různých typů médií. Rozšíření technologií různého typu vytváří tlak na vysílatele, aby se podřídil vývoji a nabízel své služby v co nejširším spektru vysílání. Zároveň je vhodné využít specifických možností, které konkrétní technologie přináší. *(Vize pravděpodobného vývoje Českého rozhlasu na období nejbližších pěti let,*

<<http://www.rozhlas.cz/prixbohemia2005/vybor/>>)

Nové postupy v rozhlasové práci jsem zvolila jako téma své diplomové práce proto, že mne jako absolventku rozhlasové specializace oboru žurnalistika na FSV UK mimořádně zajímají. Svým způsobem se zásadně mění velká část tezí, které jsem se před lety učila. Skutečnost, že technologie může měnit žánry, je obecně známá. Může však technologie zcela změnit charakter média? Již nyní jsou zpravodajové Českého rozhlasu oficiálně žádáni, aby s sebou na reportáž nosili fotoaparáty a kromě audiozáznamu určeného pro konvenční vysílání vytvořili fotografie, které budou zveřejněny ve zpravodajské sekci webových stránek. Zároveň prudce narůstá počet videjí na webu Českého rozhlasu. Vytratí se s rozšiřující se digitalizací z rozhlasu dominantní auditivní princip, zmizí hodnota „rozhlasovosti“¹? Nebo se rozhlas přizpůsobí novému prostředí a technologickým i společenským změnám, tak jako se mu to podařilo v padesátých letech minulého století s nástupem televize? Projekt Odhalení je lákavým příkladem, jehož analýzou je možno pokusit se na tyto otázky odpovědět.

V souvislosti s touto zásadní změnou vykrytalizovaly mezi pracovníky Českého rozhlasu i odborníky dva značně protichůdné názorové proudy. První je puristický a tvrdí, že rozhlas by

¹ Rozhlasovostí se rozumí míra uplatnění specifičnosti rozhlasu jako auditivního média.

Koho: }
 Mark: } Synonyma
 Lando: }
 Digitalizace

měl nezávisle na nových technologiích stále preferovat auditivní složku vysílání. Jeho zastánci předpokládají, že i v době konvergence médií si může rozhlas uchovat svou specifickou a jde dokonce i o výhodu. Oponenti se domnívají, že konvergenci nelze zastavit a technologie zásadním způsobem ovlivní budoucí tvůrčí práci. Mezi argumenty zastánců multimedializace patří tvrzení, že pokud se bude Český rozhlas ostýchat využít možnosti, které mu digitalizace a nová média nabízí, soukromé stanice tyto zábrany mít nebudou. Český rozhlas pak neobstojí v konkurenci a ztratí své vedoucí postavení.

Před Odhalením prezentoval Český rozhlas několik multimedialních projektů. Většinou šlo o ambiciózní počiny, které seznamovaly posluchačskou obec s novými technologiemi (internet, webové video apod.). Lze říci, že všechny tyto předchozí projekty připravily půdu pro mimořádný úspěch projektu Odhalení. Dalšími faktory, které k němu přispěly, byla dobrá marketingová strategie a především využití zájmu recipientů, kteří byli zaujati v Česku novým formátem kontejnerových reality show¹, způsobil, že formát dosáhl mimořádné popularity.

Vzhledem k tomu, že digitalizace je v době zpracovávání této práce zatím teprve zaváděna, existuje malé množství odborné literatury, která by ji postihovala z hlediska mediálních studií.

Všechny materiály zabývající se například změnou chování uživatelů hovoří především v hypotetické rovině. Z technologického hlediska je digitalizace v literatuře popsána poměrně dobře.

Sběr informací komplikoval fakt, že zavádění a rozvoj nových technologií v Českém rozhlasu nikdy nebyl komplexně popsán. Zdrojem mi tedy byly především archivované články, které ve své době o těchto inovacích informovaly, a veřejné Výroční zprávy Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu určené Poslanecké sněmovně parlamentu ČR.

Vzhledem k tomu, že projekt Odhalení je částí odborníků i posluchačů považován za kontroverzní, existují informace a fakta, které jsou obtížněji přístupné. Jde zejména o otázku rozpočtu a financování projektu. Společně s údajnou „nerozhlasovostí“ projektu je totiž finanční nákladnost jednou ze základních výtek odpůrců projektu. Při rozhovorech s tvůrci jsem se několikrát dozvěděla, že jde o „ožehavé téma“. Odhady tvůrců, resp. příznivců a odpůrců se někdy liší i v řádech milionů. (Štěpánek P.,

http://archive.ceskamedia.cz/article.html?id=158257_hp_M&qqqq=na gorily peníze jsou)

¹ Formát televizní soutěže, při níž jsou soutěžící na uzavřeném místě a kamery monitorují jejich chování. V České republice byl tento formát poprvé představen 20. srpna 2005 (Vyvolení na televizi Prima), 28. srpna 2005 je následoval Big Brother na televizi Nova.

Vždy totiž záleží na tom, zda budou konkrétní náklady započteny přímo do rozpočtu projektu, nebo do rozpočtu stanice.

Nepochybně mimořádně zajímavý je fakt, že holandská zoologická zahrada v Apenheulu před několika lety natáčela ve spolupráci s tamní televizí se dokumentární seriál o jejich gorilí skupině. Vysílala ho jedna z holandských televizních stanic. Nicméně u diváků tento televizní projekt zcela propadl a po několika natočených epizodách byl zastaven.

(<http://www.rozhlas.cz/odhaleni/pong/_zprava/438259>) Existuje tedy otázka, zda by v případě, že by byl projekt Odhalení natáčen jako čistě televizní formát, měl takový úspěch. Ačkoliv tento problém přesahuje možnosti této práce, neboť výzkum by vyžadoval nejen rozbor holandského televizního projektu, ale i zkoumání českého a holandského publika, považuji za zajímavé ho zmínit.

V práci zmiňuji i fenomén tvorby specifických komunit příznivců, které v případě projektu Odhalení hrály významnou roli. Dotkla jsem se i problematiky legislativy a postoje Rady Českého rozhlasu k multimediálním projektům.

Z pohledu předmětu studia mediálních studií je zajímavé i to, že projekt Odhalení způsobil změnu obrazu gorily v médiích, vytvořeného jinými mediálními obsahy. Gorila byla obecně vnímána jako agresivní, nebezpečný a hloupý tvor. A to zejména kvůli jiným mediálním obsahům, protože absolutní většina Čechů s těmito lidoopy nikdy žádnou přímou zkušenost neměla.

1.2. Diskuze tezí

Výzkumný záměr uvedený v tezích byl podle mého názoru ve většině bodů dodržen, přesto došlo k určitým modifikacím. Vzhledem k tomu, že se však změnila okolnosti vysílání projektu Odhalení, bylo nutno na novou situaci zohlednit. V době žádosti o schválení tezí představoval projekt Odhalení časově ohraničenou jednotku s jasně definovaným průběhem imitujícím realityshow na komerčních televizních stanicích. Český rozhlas však projekt Odhalení nečekaně obnovil a modifikoval. Zkoumané období se tak změnilo z časového úseku od 7. listopadu 2005 do 15. ledna 2006 na období od 7. listopadu 2005 do 15. května 2009. Zároveň musím zdůraznit, že projekt zatím nebyl ukončen a stále pokračuje.

V souvislosti s komplikovaným vývojem projektu a jeho proměnami jsem vypracovala časovou osu zahrnující nejdůležitější události.

Velmi zjednodušenou historii Českého rozhlasu, jeho aktuální strukturu a další informace jsem v práci zpracovala proto, že se domnívám, že jde o background nutný k porozumění některým souvislostem. Zvláště pak proto, že může v budoucnu v tomto směru u instituce Českého rozhlasu dojít ke změnám, které by zkomplikovaly porozumění výsledků výzkumu. Jedním z přínosů této práce by mohlo být i stručné zmapování historie zavádění nových technologií v Českém rozhlasu.

Český rozhlas 8 Online a stanici Český rozhlas Leonardo zmiňuji proto, že jde o producenty většiny multimediálních aktivit Českého rozhlasu, tedy i Odhalení.

Poměrně rozsáhlý prostor jsem věnovala popisu multimediálních projektů, které předcházely projektu Odhalení. Považuji to za vhodné, vzhledem k tomu, že většinu z nich připravovali stejní tvůrci. Zároveň při nich byly vyzkoušeny nové technologie a postupy, jež se uplatnily i u projektu Odhalení.

V tezích jsem uvedla, že srovnám projekt Odhalení s připravovanými projekty Českého rozhlasu. Situace se změnila v tom smyslu, že Odhalení pokračuje, zatímco budoucnost dalších multimediálních projektů je nejistá. Tyto souvislosti jsem ve své práci vysvětlila. Metoda výzkumu je kvantitativní analýza multimediálních obsahů projektu Odhalení. Od kvantitativní analýzy materiálů, které byly publikovány v tisku, jsem upustila, protože její výsledky by podle mého názoru nepřinesly odpověď na zkoumanou otázku. Výstupy z médií tedy zmiňuji jen v konkrétních souvislostech.

2. Záměry výzkumu

Kvantitativní obsahová analýza projektu Odhalení si klade za cíl odpovědět na otázku, pomocí jakých médií byl obsah šířen, jaký je poměr mezi zvukovou a obrazovou složkou a zdali lze v tvůrčích postupech stále vysledovat nějaké prvky „rozhlasovosti“. Analyzovány z kvantitativního hlediska byly všechny zvukové a audiovizuální obsahy publikované v souvislosti s projektem Odhalení na vlnách Českého rozhlasu, v České televizi a na webových stránkách projektu, a to v časovém úseku od 7. 11. 2005 do 15. 3. 2009.

Podle mé hypotézy převažuje u projektu Odhalení vizuální složka a je šířen především v prostředí internetu. Webové stránky pak obsahují větší množství audiovizuálního materiálu než textu. Vizuální složka projektu má výrazně zábavní charakter. Významné jsou také nové interaktivní aplikace.

Tato analýza je zasazena do kontextu historie a vývoje Českého rozhlasu jako producenta multimediálních obsahů, legislativních úprav a silně vyhraněných názorů a postojů, které projekt vyvolává u posluchačů, odborné veřejnosti i pracovníků Českého rozhlasu.

3. Teoretická východiska

Teoretická východiska této práce souvisí s otázkou, jakým způsobem technologie ovlivňuje obsah a dále pak publikum. Odborníci předpokládají, že digitalizace obojí zásadním způsobem změní.

3.1. Konvergence médií

Digitalizace rozhlasového vysílání umožňuje přenášet větší množství dat a nabízí proto kromě dosavadního příjmu zvuku také současný příjem obrázků, textu, videa a dalších služeb. Díky tomu je možné kombinovat dynamické formy publikace (video a audio sekvence) se statickými prvky (obrázky a text). Jako první s tímto způsobem prezentace informací přišel internet, který se u nás mezi uživateli rozšířil zhruba v polovině 90. let. Internet je však založen na jiné technologii, jejíž princip spočívá v provázané síti informačních toků a „prostoru bez hranic“.

Na tomto místě bych ráda poukázala nejen na to, jak se nově vznikající média (popřípadě nově se vyvíjející technologie médií, jako právě digitální vysílání Českého rozhlasu) vzájemně ovlivňují s těmi už zavedenými, ale i jak způsobují sblížování konvenčních medií. Zajímavý je v této souvislosti postřeh Neila Postmana, který tvrdí, že zábava je zastřešující ideologií televizní komunikace, na rozdíl od rozhlasu a tištěných médií. Nezáleží na tom, co je předmětem zobrazení a jaký je úhel pohledu, nad vším se vznáší předpoklad, že nám to má přinášet především zábavu a potěšení. (POSTMAN, Neil, Ubavit se k smrti, s.95) Platnost této teze by znamenala, že sblížování rozhlasu s televizními postupy tvorby obsahů povede k většími důrazu za zábavní stránku obsahu.

Bohuslav Blažek ve své knize Tváří v tvář obrazovce píše, že bychom měli pochopit, že mezi obrazovkou televize a monitorem počítače dochází ke stále častějším vzájemným ovlivněním, a to jak v technických postupech, tak ve způsobu vyjadřování (BLAŽEK, Bohuslav, Tváří v tvář obrazovce, s.13). Pro účely této práce považuji obrazovku počítače za ekvivalent principu očekávané multimediální prezentace digitálního vysílání rozhlasu, která by měla nabízet obrázky, texty, videa a další služby. Blažek charakterizuje schopnost konkrétního média „křížit“ se s ostatními médii jako to, co činí médium sociálně přitažlivým. Uvádím zde

pro názornější představu několik postřehů k pravděpodobným východiskům a tedy i vlivům, které měla televize a internet na praktický výstup digitálně rozhlasové reality show Odhalení:

Přímá návaznost na televizi

- a) Inspirace reality show (Vyvolení, Big Brother)
- b) Návaznost na večerníčky (Méd'ové, Vydrýsek)

Přímá návaznost na internet

- a) Webové stránky podobné zpravodajským serverům
- b) Archiv
- c) On-line kamera
- d) Souběžnost několika kanálů současně (statické a dynamické prvky, text, video, on-line vysílání)

Přímá návaznost na rozhlas

- a) Audiopříspěvky

Přímou návaznost na televizi a její postupy je možné u projektu Odhalení vysledovat v jejím samotném principu. Jak je už uvedeno v názvu, jde o „tak trochu jinou reality show“. Reality show v Česku v podstatě zavedly komerční televize se svými premiérovými projekty na tomto poli: Vyvolení a Big Brother. Stručně řečeno šlo o skupinu různorodých, nijak nespřízněných jedinců, jež byla uzavřena v malém prostoru, který nemohl nikdo z nich dobrovolně opustit. V tomto prostoru byly 24 hodin denně nainstalovány kamery s přímým přenosem, které bylo možno sledovat na internetu, nebo pak sestříhy záběrů v ucelených a komentovaných produktech. Ty bylo možné sledovat v pravidelných vysílacích časech. Projekt Odhalení tento formát téměř věrně kopíruje (resp. paroduje tím, že hlavními aktéry jsou gorily, které žijí v „sociálním svazku“). Princip sledování on-line kamerou 24 hodin denně, stejně jako komentované sestříhy v pravidelné vysílací (televizní) době, jsou identické. K televizním prvkům projektu Odhalení řadím pracovní postupy, při výrobě sestříhaného produktu, jako například rychlé sekvence, vtažení diváka do děje, děj je stříhem a řazením uměle vytvořen, děj je sestříhán tak, aby byl dynamický, hudba v podkresu apod.

Návaznost na populární Večerníčky ze života zvířat vidím v použitém postupu, kdy se vybere atraktivní zvíře (např.: mládě, lidoop vzdáleně podobný člověku atd.), kamera sleduje jeho

chování nikoliv ve volné přírodě, ale v určitém více či méně ohraničeném prostoru, do děje zasahují lidé (převážně lidé s nějakým vztahem k danému zvířeti, např. ošetřovatelé) a děj bývá vystavěn s nějakou zápletkou a nějakou pointou.

Ke konvergenci nebude docházet jen mezi médii navzájem, ale, jak připomíná Zdeněk Duspiva ve své knize *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*, i v rámci jiných technologií. Digitální technologie podporuje například internetové bankovníctví, elektronický obchod, obrazový telefon a podobně. (DUSPIVA, Zdeněk, *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*, s. 15). Tato vlastnost digitálních technologií byla v případě projektu *Odhalení* simulována hlasováním pomocí zpráv SMS.

Vliv internetu na projekt *Odhalení* je možné popsat například na podobě webových stránek, na kterých byl projekt prezentován. Chtěla bych zde poukázat na jejich vizuální podobnost s webovými stránkami zpravodajských serverů. Přehledná a výrazná grafika odděluje rozhraní od textů pod ní. Texty se týkají většinou aktualit. Nechybí zde obrázky a videa, přehledně členěná, zpravidla k příslušným textům. Nechybí ani archiv nebo třeba reklama v podobě sponzorů ve vyčleněné části stránky.

Archiv je vymoženost internetu, který – jak už bylo výše řečeno – nemá ohraničený prostor, nýbrž disponuje jakýmsi prostorem bez hranic. Není tedy limitován fyzikálním prostředím a může „příjemcům“ nabídnout souhrn v minulosti odvysílaných videí, uveřejněných textů, či obrázků bez toho, aby tím sám sebe nějak omezil. To je vlastnost, kterou klasická masová média jako rozhlas, televize nebo tisk dosud nabídnout nemohla.

Podobnou možnost nabízí on-line kamery a s tím související souběžnost kanálů. Opět jde v podstatě o vymoženost neomezeného prostoru internetu, který si může dovolit věnovat svou část nesestříhanému a tedy nekorigovanému živému přenosu dění.

Hranice mezi televizí, internetovými servery a digitálním vysíláním rozhlasu se díky popsaným procesům relativizuje a dochází ke sblížení médií, a to se týká jak obsahu, tak formy jejich produktů.

3.2. Vliv komunikační technologie na společnost

Podle Marshalla McLuhana je médium samo o sobě nositelem jisté zprávy. Podle povahy převažujícího média se můžeme snažit zkoumat společnost a především změny, ke kterým v ní na poli komunikace, ale obecně i při chápání a pojetí světa, dochází.

Nejdříve stručně nastíním, jakým způsobem může ve společnosti docházet ke změnám chápání reality a světa obecně. Vycházejme z toho, že jsou významy vytvářeny během sociální interakce spočívající v užití jazyka (in DeFLEUR, Melvin L., BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, Sandra J., *Teorie masové komunikace*, s. 256). Přičemž spojení mezi samotným předmětem (a to i nehmotným) a významem, který vyvolá v naší mysli na základě zkušenosti, je náhodné. Určují ho tedy lidé a jde vlastně o jakýsi konstrukt, tedy něco uměle vytvořeného. Stejný princip platí pro spojení mezi znakem a významem, který tento znak vyvolá v našich myšlenkách. Podle teorie sociální konstrukce reality Petera ~~Bergera~~ a Thomase Luckmanna si vždy předcházející generace utvořily určité stereotypy, na základě kterých v nich lidé byli schopni koexistovat a které jim usnadňovaly vzájemnou komunikaci. Další generace už přebíraly jejich model a jejich vidění světa, protože do nich byly vychovány. Z tohoto hlediska je důležité si uvědomit, že svět vždy prostřednictvím něčeho vnímáme – prostřednictvím jazyka, kultury, rodiny, médií atd.

Podle McLuhana znamenal nástup elektřiny zásadní převrat, který vlastně způsobila nová technologie zpracovávání a distribuce informací na společnosti. „*Princip výměny a převodu či metafory (...) spočívá v naší rozumové schopnosti převádět všechny smysly navzájem mezi sebou. Děláme to v každém okamžiku života.*“ (MCLUHAN, Marshall, *Člověk, média a elektronická kultura*, s.109) Tento proces McLuhan nazývá „extenzi“, např. zbraně jsou extenzí pěstí, rozhlas je extenzí hlasu atd.). Podle McLuhana existovaly extenze smyslů po dlouhou dobu jako izolované systémy, které nebyly schopné souhry. V elektrickém věku však nastala „okamžitá koexistence různých technologických nástrojů“, která vyvolala krizi.

J. Z. Young (MCLUHAN, Marshall, *Člověk, média a elektronická kultura*, s.111) uvádí, že „velké změny v běžné lidské řeči a jednání jsou spjaty se zaváděním nových nástrojů.“ Neil Postman ve své knize *Ubatvit se k smrti* v kapitole *Svět jako kaleidoskop* poukazuje na to, že elektřina oddělením původně pevně spjatých systémů dopravy a komunikace zrušila prostor jako překážku pohybu informací.

Podle Postmana zároveň s tím, že vznikla možnost nepřetržitého proudění informací nezávisle na prostoru, vznikl také obyčej nepřetržitý proud informací vyžadovat, a to bez ohledu na to, jaký mají význam. Podle této teze by se tedy dalo říci, že praktické rozšíření nové technologie přenosu dat, pokud je nám (zbavena závažnějších překážek) plně k dispozici, zřejmě způsobí budoucí požadavek těchto novým způsobem získávaných informací. Jejich vyžadování tedy nemusí být založeno na smyslu a obsahu zmíněných informací, nýbrž pouze na tom, že máme

„novou“ možnost získat více informací. (POSTMAN, Neil, *Ubavit se k smrti*, s.72)

Digitální vysílání Českého rozhlasu s sebou přináší oproti předchozím možnostem nabídky zásadnější změny. Jde o novou technologii, která dává k dispozici více kanálů v adekvátním kmitočtovém spektru. Umožňuje tedy větší specializaci jednotlivých kanálů a tím případnou diverzifikaci publika. Hromadně sdělovací prostředky jako rozhlas přitom donedávna charakterizovalo veřejné šíření informací velkému počtu lidí. „Současné trendy naopak stále více směřují k individuálnímu poslechu, který se stává možný díky interaktivnímu ovládní a širokému výběru stanic.“ (Flégl, <<http://clanky.muzikus.cz/clanek.php?id=4034>>).

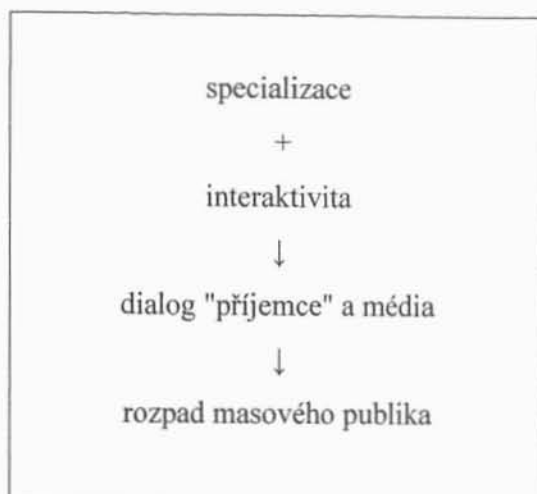
Pokud až konečná digitalizace nabídne interaktivní prvky a tedy obousměrnou místo jednosměrné komunikace, nebude charakter *masové komunikace už jenom v ruce komunikátora, ale bude o něm spolurozhodovat příjemce sdělení. Potom možná už pojem „hromadně sdělovací prostředky“ v případě rozhlasu nebude na místě.* (Šmíd, <<http://www.louc.cz/intmed.html>>). Interaktivita byla jednou z vlastností digitálního vysílání, která stimulovala jeho rozvoj a rozšíření. (DUSPIVA, Zdeněk, *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*, s. 15)

3.3. Konec masového publika

„(...)médiá, která svému okolí nepozorovaně vnucují určitou komunikační situaci“ (BLAŽEK, Bohuslav, *Tváří v tvář obrazovce*, s.19)

Blažek se v kapitole Od monologu k dialogu zamýšlí nad tím, co činí masmédiá masovými. Podle něj jsou to sami „lidé, kteří přijímají lidské výtvoř, aniž s nimi vstupují do dialogu“ (BLAŽEK, Bohuslav, *Tváří v tvář obrazovce*, s.69). Vzhledem k možnostem nových technologií však čím má dál větší váhu dialogický modus. K jevům podporujícím dialog s médii Blažek zahrnuje mimo jiné i širší možnost volby kanálů nebo účast konzumentů na individuálním doladění výrobku“.

S touto tezí pracuje i Český rozhlas. V dokumentu *Vize pravděpodobného vývoje Českého rozhlasu na období nejbližších pěti let* řeší prognózy změn chování posluchačů. Předpokládá odklon od jednosměrné konzumace a vznik interaktivních médií, v nichž se dosavadní uživatel stane součástí vysílání, spolutvůrcem obsahu či dramaturgem. Zároveň dojde i individualizaci informačních potřeb a tím i destrukci celoplošných a plnoformátových mediálních programů. (*Vize pravděpodobného vývoje Českého rozhlasu na období nejbližších pěti let*, <<http://www.rozhlas.cz/prixbohemia2005/vybor/>>) Podle Denise McQuaila je pojem masového publika sice ohrožen, ale přesto nezanikne. V době, kdy již nikdo nebude nucen přijímat ve stejném čase stejný „balík“ informací jako kdokoliv další, by zanikla masová média. Bez masového média pak pravděpodobně nebude existovat ani žádné publikum, pouze náhodné podobnosti vzorců užívání médií. Podle McQuaila je tato možnost je však od skutečnosti ještě dosti vzdálená. I ty nejrevolučnější technické vymoženosti totiž starší vzorce chování spíše rozšiřují, než nahrazují novými. Zdůrazňuje, že publika nejsou produktem výhradně technologie, ale především života společnosti. Utváření publik je podněcováno trvalými společenskými a behaviorálními silami (MCQUAIL, Denis, *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 325)

3.4. Komerční účely

Hlavní změnou pro posluchače, kterou digitalizace rozhlasu přináší, je doprovodná vizualizace dosud výhradně zvukového média. Ta disponuje kromě vyšší atraktivity a rozšíření služeb pro posluchače také výhodami pro samotné médium. K nim patří nový způsob prezentace sebe sama. Dříve vytvářel představu rozhlasu jako instituce mezi

posluchači výhradně zvuk. Postupně se přidal také časopis Týdeník rozhlas, ve kterém bylo možno prezentovat i vizuální prvky. Nejvýznamnějším zásahem do prezentace rozhlasu bylo zavedení webových stránek, které zviditelnily moderátory a všeobecně ty, jejichž hlasy k posluchačům dosud promlouvaly. Další možnost tak přináší digitalizace a s ní spjatá multimedialita. Umožňuje podporovat přízeň posluchačů jednak příjemným vizuálním prostředím – grafikou, barvami, obrázky apod. – a jednak také rozšířením nabízených služeb. Interaktivita je velkým přínosem nejen pro posluchače, ale také pro rozhlas. Umožní mu to pružněji reagovat na případné nedostatky, na které mohou posluchači okamžitě upozornit. Posluchači také mohou mít větší svobodu v nakládání například s obsahy, pokud si budou moci vybírat, co v daný moment chtějí slyšet.

Nové technologie jsou pro rozhlas, mluvíme-li o možnosti vlastní propagace, výzvou. Nabízí mu to další možnosti, jak zaujmout posluchače jinými než tradičními prostředky a motivovat je k pravidelnému poslechu a věrnosti značce.

3.5. Pojem rozhlasovosti

Z výše řečeného vyplývá, že nové technologie zásadním způsobem mění rozhlas jako médium z hlediska posluchačů i tvůrců obsahů. Josef Maršík říká, že rozhlasový program se šíří k posluchači výhradně zvukovou resp. auditivní cestou. Vše, co přesahuje rovinu zvukovosti, je prostřednictvím rozhlasu nekomunikovatelné. Tvůrce rozhlasového programu musí například respektovat skutečnost, že vnímání obsahu rozhlasového pořadu probíhá při auditivním příjmu jinak než při četbě nebo sledování televizní relace. Tomuto faktu proto musí odpovídat nejen jazykové vyjadřovací prostředky, které tvůrce pořadu použije, ale také prostředky skladebné. Spojení mezi rozhlasovým redaktorem a posluchačem je jednostranné. Rozhlasový mluvčí nemůže vidět nebo slyšet reakce posluchačů a přizpůsobovat svá sdělení jejich individuálním potřebám a schopnostem. Rovněž posluchač nemá možnost reagovat na podněty autora pořadu dotazy, připomínkami a vrátit se k té části pořadu, kterou zcela nepochopil. (MARŠÍK, Josef, *Úvod do teorie rozhlasového programu*, s. 41) Technologie však aktuálně umožňují (resp. ve velmi blízké době umožní) komunikovat i nezvukové obsahy. Například grafy, tabulky a podobně. Posluchač také již dnes má možnost zastavit rozhlasový pořad a poslechnout si část, kde něco přeslechl. Kanál mezi posluchačem a rozhlasovým redaktorem již také není jednosměrný. Stanice Český rozhlas 4 Wave a Český

rozhlas Leonardo nabízí posluchačům možnost komunikovat s moderátorem v reálném čase přímo během přímého přenosu, a to pomocí internetu, například služby ICQ nebo Skype.

Otázkou zůstává, nakolik se změní tvorba rozhlasových obsahů a pochopitelně, jak se změní posluchači. Je možné, že pro velkou část bude pasivní příjem stále atraktivní, a pak by změna práce a z ní vyplývající odklon od úsilí o „rozhlasovost“ nepřinesla pozitivní efekt. Naopak by zanikla specifičnost rozhlasu, která z něj činí unikátní a vyhraněné médium a která může být neřízenou konvergencí zcela ztracena.

4. Multimediální projekty Českého rozhlasu

4. 1. Instituce Českého rozhlasu jako producenta multimediálních produktů

4.1.1. Přehled vývoje veřejnoprávního vysílání na našem území

Účelem této práce není zmapovat a popsat historii Českého rozhlasu. Přesto považuji za nutné zmínit alespoň rámcově vývoj a současnost veřejnoprávního rozhlasového vysílání a jeho institucí, a to především v šíři nutné k orientaci v aktuální struktuře Českého rozhlasu.

Jako počáteční bod rozhlasového vysílání na českém území, stejně jako vysílání Českého rozhlasu obecně, vešlo ve známost datum 18. května 1923. Šlo o zahájení pravidelného vysílání u nás. Co se z vnějšího pohledu na principu rozhlasového vysílání v průběhu dějin změnilo, je především jeho funkce. Proto považuji za důležité zmínit, že rozhlas byl ve svých začátcích brán jako prostředek, jenž může šířit kulturní obsah mezi velké množství lidí a může nabídnout také vzdělávací pořady lidem, kteří by se ke vzdělání jinak těžko dostávali. Zábava tedy zpočátku v programu zahrnuta téměř nebyla. Funkce rozhlasu byla vnímána jako osvětová. Postupně prošel obsah vysílání mnoha obměnami, často na základě vnějších vlivů, především politické situace. Například zpravodajství, které zprvu nebylo původní, začalo nabývat na významu ve druhé polovině 30. let, stejně jako publicistika. Odráželo to potřeby doby, kdy se republika ocitla v přímém ohrožení Hitlerovým Německem. Dalším výrazným milníkem byla 50. léta zaměřená na propagandu a agitaci ve prospěch komunistického režimu. K uvolnění došlo v 60. letech, kdy vznikaly původní umělecké pořady a vycházelo se více vstříc potřebám publika. V 70. letech signalizovala normalizace návrat samozřejmě k cenzuře, k velké kontrole obsahu, a tedy obecně i k ideologické rigiditě rozhlasového programu.

Od roku 1927 obohatily program původní rozhlasové hry, jež vznikají dodnes a jsou situovány zejména do dvou stanic – Prahy a Vltavy. V současné době jsou rozhlasové hry zahrnuty pod označení literárně-dramatická tvorba, kam patří také dramatizovaná četba apod. Vzdělávací program měl od počátku především formu přednášek.

Od 90. let začaly vysílat soukromé stanice a zapříčinily úbytek posluchačů Českého rozhlasu. Vytvořily tlak na Český rozhlas, který se snaží konkurovat tím, že nabízí podobné pořady

jako komerční média, zároveň si uchovává některé tradiční obsahy, jako právě rozhlasové hry a podobně.

V roce 1994 začíná první experimentální vysílání prostřednictvím internetu. V současnosti je možno na webu Českého rozhlasu naladit v různé kvalitě všechny stanice. Od roku 1997 nabízí rozhlas i multimediální obsahy.

4.1.2. Aktuální struktura Českého rozhlasu

Český rozhlas je veřejnoprávní rozhlasový subjekt, zřízený zákonem č. 484/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, případně dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb, na celém území České republiky a vysílá i do zahraničí prostřednictvím stanice Českého rozhlasu 7 – Radio Praha, která je částečně financována prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR kapitolou ve státním rozpočtu. Veřejnost uplatňuje své právo na kontrolu činnosti Českého rozhlasu prostřednictvím Rady Českého rozhlasu, která má devět členů, volených a Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky. Kontrola tvorby a šíření programů Radou Českého rozhlasu je vnější a následná, Rada nezasahuje do přímého řízení Českého rozhlasu, záležitostí ekonomických, provozních a personálních (krom případů vymezených zákonem), což nevyklučuje, aby k nim zaujímal stanovisko. (<http://www.rozhlas.cz/rada/portal/>)

Český rozhlas je financován prostřednictvím rozhlasových poplatků, které činí přibližně 90 % rozpočtu, dále pak z příjmů z vlastní podnikatelské činnosti, jako je prodej reklamního času, pronájem technického vybavení, vydavatelská činnost, tvorba rozhlasových reklamních bloků pro komerční subjekty, prodej autorských práv k nahrávkám z archivu a podobně.

Český rozhlas měl k datu 1. 1. 2009 1486 zaměstnanců, z toho 1010 působilo v Praze.

Veřejnoprávní rozhlas vysílá v pásmech velmi krátkých vln (FM), středních vln (ČRo 2 – Praha 5:00 – 18:00, ČRo 6 18:00 – 24:00) a dlouhých vln (ČRo 1 – Radiožurnál), dále v pásmu krátkých vln (Radio Praha). Digitální terestrické vysílání je situováno do veřejnoprávního multiplexu 1, kde spolu s ČT rozhlas vysílají v systému DVB-T. Český rozhlas se rovněž podílí na pravidelných testech digitálního rozhlasového vysílání v normách DAB a DAB+. Dále jsou jeho stanice šířeny v kabelových televizích (DVB-C), prostřednictvím IPTV a nekódovaně na satelitu Astra 3A (DVB-S). V současnosti Český

rozhlas provozuje čtyři celoplošné stanice, čtyři digitální stanice a dvanáct regionálních studií. Všechny stanice vysílají i prostřednictvím internetových streamů¹.

1) Celoplošné stanice

Český rozhlas 1 – Radiožurnál

Zpravodajsko-publicistická stanice. Vysílá v analogu na frekvencích FM a AM.

Český rozhlas 2 – Praha

Stanice rodinného charakteru. Vysílá v analogu na frekvencích FM a AM.

Český rozhlas 3 – Vltava

Stanice zaměřená na kulturu, slovesné umění a vážnou hudbu. Vysílá v analogu na frekvencích FM.

Český rozhlas 6

Analyticko-publicistická stanice vysílající od 18.00 do 24.00. Vysílá v analogu na frekvencích AM, lze ji naladit i v digitálním vysílání v systému DVB-T a v digitálním programu Radia Česko v Multiplexu 1.

2) Regionální stanice

Český rozhlas provozuje 12 regionálních studií, jejich vysílání lze naladit na analogových frekvencích FM, v DVB-S a DVB-T a na internetu. Jde o Český rozhlas Brno, Český rozhlas České Budějovice, Český rozhlas Hradec Králové, Český rozhlas Liberec, Český rozhlas Olomouc, Český rozhlas Ostrava, Český rozhlas Pardubice, Český rozhlas Plzeň, Český rozhlas Regina, Český rozhlas Středočeský kraj, Český rozhlas Sever, Český rozhlas Vysočina.

---

¹ Způsob přenosu dat v plynulém toku.

3) Vysílání do zahraničí

Český rozhlas 7 – Radio Praha

Tato stanice vysílá zpravodajství z České republiky v angličtině, francouzštině, španělštině, ruštině a němčině. Vysílá v analogu na frekvencích KV, lze ji zachytit i v satelitním packetu CS Link.

4) Digitální stanice

Český rozhlas D-Dur

Stanice zaměřená na klasickou hudbu, vysílá v DVB-T (Multiplex 1) a DVB-S (CS Link), některých kabelových sítích, IPTV (O2 TV).

Český rozhlas Rádio Česko

Stanice formátu all news. Vysílá v rámci digitálního vysílání v DVB-T v Multiplexu 1.

Český rozhlas Leonardo

Stanice zaměřená na popularizaci vědy a techniky. Vysílá v rámci digitálního vysílání v DVB-T (Multiplex 1) a DVB-S (CS Link), některých kabelových sítích, IPTV (O2 TV).

Český rozhlas 4 – Radio Wave

Stanice určená pro mladé posluchače. Vysílá v rámci digitálního vysílání v DVB-T (Multiplex 1) a DVB-S (CS Link), některých kabelových sítích, IPTV (O2 TV).

5) Další subjekty v úseku programu

Český rozhlas 8 – Online

Český rozhlas 8 – Online není samostatnou vysílací stanicí, ale patří svým zařazením do úseku programu. Jeho zaměstnanci se věnují tvorbě webu Českého rozhlasu, správě vnitřní sítě intranet, tvorbě multimediálních obsahů a obrazových materiálů.

4.1.3. Historie internetu v Českém rozhlasu

V roce 1994 byly spuštěny stránky Českého rozhlasu 7 – Radia Praha (vysílání do zahraničí). Šlo o logický krok, kdy byl internet využit jako další médium umožňující posluchačům v cizině poslouchat vysílání Českého rozhlasu určené pro cizinu. Vysílání bylo dostupné na adrese www.radio.cz. Radio Praha bylo také první stanicí v České republice, která poskytovala zpravodajství prostřednictvím sítě internet. Šlo o pravidelné zasilání zpráv pomocí e-mailu a jejich vystavení na textový předchůdce webových stránek, tzv. gopher server.

24. prosince 1997 bylo na adrese www.rozhlas.cz spuštěno experimentální vysílání Českého rozhlasu 1 – Radiožurnálu. Pro poslech byla nutná rychlost připojení alespoň 28,8 kb/s. Posluchač si ze stránek musel stáhnout volně dostupný program Real Player. Bylo možno volit mezi poslechem mono nebo stereo. Vzhledem k tehdejšímu zatížení internetové sítě byl poslech v noci a o víkendech výrazně kvalitnější než ve všední dny, kdy bylo připojeno více posluchačů. Vysílání sice bylo označeno jako „živé“, ve skutečnosti však bylo zpožděné – v módu „mono“ asi o dvacet sekund, v módu „stereo“ téměř o dvě minuty, což bylo poněkud matoucí, zejména pokud jde o časové znamení, podle něhož si byli posluchači zvyklí řídit hodinky. Zpoždění bylo způsobeno technologickým zpracováním zvuku do podoby vhodné pro internetové vysílání. Tento problém je společný pro všechny digitální technologie, ačkoli se v poslední době podařilo zpoždění snížit na zhruba 5 sekund. Internet byl tedy ve veřejnoprávním rozhlasu využíván nejprve jako prostředí, ve kterém lze šířit mediální obsah, a až později se stal i nástrojem podpory marketingu.

O oficiálních stránkách Českého rozhlasu jako instituce můžeme mluvit od 1. května 1998, kdy se součástí stránek staly i informace o Českém rozhlasu. Stránky měly černé pozadí a jejich návštěvník se z nich dozvěděl, že Český rozhlas se tehdy skládal ze tří celoplošných stanic – Radiožurnálu, Prahy a Vltavy. Tyto stránky byly dostupné i na doméně www.cro.cz. Šlo o projekt naplánovaný jako součást oslav 75. výročí založení Českého rozhlasu. Nejjobsáhlejší v roce 1997 byly stále stránky Českého rozhlasu 7 – Radia Praha. Živé vysílání probíhalo v pěti jazykových mutacích, české, anglické, francouzské, německé a španělské. Součástí stránek byla i romská sekce, která reagovala na tehdejší politicko-sociální situaci¹.

¹ Celospolečenským tématem roku 1997 byla masová emigrace Romů do Kanady odůvodněná porušováním lidských práv v Česku.

Internetové stránky www.radio.cz navštěvovalo v průměru 10 000 lidí denně, tedy 300 000 návštěv za měsíc.

15. srpna 1998 byly spuštěny internetové stránky Českého rozhlasu 3 – Vltava. Na adrese <http://vltava.rozhlas.cz> posluchači našli kompletní program včetně podrobností o některých pořadech.

V listopadu 1998 byl Českým rozhlasem zaměstnán první IT odborník, jehož povinností bylo pečovat výhradně o webové stránky.

V roce 1999 začal Český rozhlas z podnětu Miroslava Bobka jednat o zřízení oddělení, které by se s jednotnou koncepcí zabývalo internetem a veškerým jeho potenciálním využitím. Byl zahájen vývoj klíčového produktu – redakčního systému - integrujícího do sebe prvky archivu.

1. ledna 2000 zahájil své působení Český rozhlas 8 – Divize internet (později se začalo užívat označení Český rozhlas 8 – Online).

V srpnu téhož roku došlo postupně k přebudování stránek, autorem nové koncepce byl Štěpán Kotrba. Vzniklo více diskusí, změnil se i design. Zároveň byl zprovozněn internetový obchod, nabízející produkty vydavatelství Radioservis. Novou službou byla i možnost posílat elektronické pohlednice a navštívit online centrum pro zadávání inzerce.

V lednu 2001 byl spuštěn zpravodajský server Českého rozhlasu I – Radiožurnálu na adrese www.izurnal.cz. Šlo o zpravodajství redaktorů a spolupracovníků z Česka i ze zahraničí.

Aktuální zprávy včetně textových, zvukových i obrazových příspěvků zajišťovali redaktori i Žurnálu denně od šesti hodin ráno do půl dvanácté v noci ve všední den, o víkendu do půl jedenácté.

V březnu 2004 byla připravena odlehčená verze internetových stránek Českého rozhlasu určená především pro uživatele mobilních zařízení a uživatele s pomalejším připojením.

Verze je dostupná na stránkách www.rozhlas.cz/wap a www.rozhlas.cz/pda.

1. března 2005 nabídl Český rozhlas 8 - Online posluchačům podcastovou službu nazvanou Rádio na přání.¹ Šlo o projekt stanice Český rozhlas 6, jenž umožnil návštěvníkům webových stránek poskládat si z pořadů Českého rozhlasu 6 program jakékoliv délky a vytvořit si tak vlastní program. Později byl projekt Rádio na přání rozšířen na všechny stanice Českého rozhlasu.

¹ Služba umožňující sestavit si z obsahu Českého rozhlasu vlastní rozhlasový program.

1. května 2005 byly spuštěny první internetové stanice. Šlo o zpravodajskou stanici Rádio Česko a stanici D-Dur zaměřenou na vážnou hudbu.

1. září 2005 tým Českého rozhlasu 8 – Online významně napomohl spuštění internetové a digitální stanice ČRo Leonardo. Lze v zásadě říci, že se tato stanice z Českého rozhlasu 8 – Online vydělila a dodnes má společné vedení. Rozpočet je však již oddělen. Zaměstnanci ČRo 8 – Online se zabývají správou vnitřního intranetu, rozhlasových webových stránek, vytvářejí převážně publicistické weby. Zpravodajskou část obstarává internetová sekce stanice Český rozhlas 1 – Radiožurnál, internetového a digitálního vysílání. Specializovaný tým grafiků, fotografů, kameramanů a střiháčů vytváří multimediální obsah pro video stream a video on-demand. Dále vyrábí pořady pro televizní vysílání a obrazové DVD. Divize dále vytváří videozáznamy a videopřenosy z významných akcí celého Českého rozhlasu (pietní akty, koncerty, veřejné nahrávky) a přispívá tak zároveň k lepší vnitropodnikové komunikaci.

24. října 2005 spustil Český rozhlas první celoplošné RDS-TMC vysílání nejen v Česku, ale i v nových zemích Evropské unie. Jde o službu, která informuje řidiče o objížďkách a kolonách na silnicích. Zároveň lze přijímač nastavit, aby se zapínal pouze při dopravním zpravodajství. PTMC data vysílají všechny vysílače ČRo 1 - Radiožurnálu.

24. října 2007 se Český rozhlas zapojil po vzoru britské BBC do celosvětového internetového projektu Second Life.¹ V tomto prostředí kombinujícím komunitní server s počítačovou hrou vysílají Český rozhlas 4 – Radio Wave a Český rozhlas Leonardo.

Od 10. října 2008 začíná Český rozhlas Leonardo vkládat videa z projektu Odhalení na právě spuštěnou českou verzi webu YouTube.com.² Kanál projektu Odhalení umožňuje přehrávání videí, jejich hodnocení a sdílení s jinými uživateli webu. Dále je možné zajistit si například automatický odběr aktuálně publikovaných videopříspěvků.

30. října 2008 Český rozhlas Leonardo odvysílal komponovaný pořad slavné rozhlasové mystifikace, jehož součástí byla i kompletní rozhlasová hra Válka světů z roku 1938. Hra byla vysílána v původním znění, tedy anglicky. Poprvé v historii Českého rozhlasu bylo možno spustit na webu stanice české titulky k pořadu. Po synchronním vysílání následovala i verze volně dostupná na webu. Vzhledem k omezeným autorským právům na Válku světů byla tato stažena z webu na konci června 2009.

¹ Komunitní virtuální prostředí blízkí se svým charakterem počítačové hře.

² Populární webová stránka zaměřená na prezentaci videoklipů.

Servery Českého rozhlasu jsou obecně velmi stabilní a nabízejí dobrý uživatelský komfort. K dílčím problémům dochází, jako celek se však ve své historii zcela zhroutily pouze třikrát. Jednou z důvodů útoku hackera. Dvakrát, když se kvůli neobvyklému množství návštěvníků snažících se připojit a získat informace doba odpovědi serveru dostala za hranici tolerance běžných prohlížečů. Toto se stalo vždy v době mimořádných událostí, a to při teroristických útocích v USA 11. září 2001 a během povodní v roce 2002. Rozhlas reagoval vytvořením dočasné textové verze stránek.

Problematické je doposud vyhledávání, která nemá centrální vyhledavač, ale pro různé případy se využívají různé typy vyhledavačů (odlišný např. pro Rádio na přání a další webový obsah), což komplikuje využívání této služby. Nutno podotknout, že Český rozhlas hledí při koncepci všech uživatelských řešení také na otázku svobodného softwaru. Například internetové streamy jsou poskytovány i ve formátu ogg, což zvyšuje uživatelský komfort v linuxových operačních systémech.

4.1.4. Webové stránky Českého rozhlasu v současnosti

Portál Českého rozhlasu je dostupný na adrese www.rozhlas.cz. Na ni jsou přeměřovány i domény www.cro.cz, www.ceskyrozhlas.cz a www.cesky-rozhlas.cz. Jde o rozsáhlý komplex navzájem provázaných, ale autonomních a obsahově vyhraněných internetových stránek, řízený centrálním systémem. Zjednodušeně lze říci, že web Českého rozhlasu se skládá z šesti základních okruhů.

1) Stránky stanic

Stránky představují jednotlivé stanice. Jejich součástí je především možnost poslouchat danou stanici živě, archiv pořadů, jejich popis, kontakty, informace o moderátorech, zprávařích a dalších zaměstnancích.

2) Tematické stránky

Stránky věnující se konkrétním fenoménům, historickým událostem a podobně. Často přinášejí vysílaný mediální obsah transformovaný do multimediální podoby. Vznikají většinou při zvláštních příležitostech, jako bylo výročí srpnové invaze vojsk

Varšavské smlouvy v roce 1968. Stránky tohoto typu se neruší a zůstávají trvalým dokumentem doby.

3) Stránky jednotlivých projektů

Stránky představující konkrétní projekty Českého rozhlasu. Jde o celou řadu multimediálních projektů, často z produkce ČRo 8 – Online (Odhalení, Odysea) nebo ČRo Leonardo (10 zapomenutých krizí světa, Do hlubin historie, Černá sanitka). Všechny projekty jsou navíc úzce svázány s rozhlasovým vysíláním.

4) Self-promo a servisní stránky

Stránky zabývající se Českým rozhlasem jako institucí. Obsahují informace o historii Českého rozhlasu, veřejnoprávní úloze, Radě Českého rozhlasu, koncesionářských poplatcích a podobně.

5) Technicko-informační stránky

Jde o servis pro posluchače v oblasti technologií. Naleznou na nich síť vysílačů, údaje o postupu digitalizace a další technické informace.

6) Zpravodajský server

Klasický informační server věnující se aktuálnímu zpravodajství. Jako zpravodajský server slouží především stránka www.izurnal.cz. Od dubna 2009 dochází k proměně internetového zpravodajství v návaznosti na změny v organizaci zpravodajství ČRo jako celku pod vedením Hany Hikelové, ředitelky zpravodajství. V době přípravy této práce však ještě není projekt dokončen. Kompetenčně internetové zpravodajství opět spadá pod divizi ČRo 8 – Online.

Stránky mají jednotnou grafickou úpravu. V horní části stránky je vždy lišta nabízející možnost přejít na stránky jednotlivých stanic, tematické stránky, stránky o rozhlasu a stránky živého vysílání. Obsah spravují zaměstnanci Českého rozhlasu 8 – Online, kteří zároveň vytvářejí náplň všech stránek, kromě stránek staničních, jejichž obsah spadá vždy do kompetencí vedení příslušné stanice. Výjimkou je zpravodajská stránka www.izurnal.cz, kterou spravují pracovníci Českého rozhlasu 1 – Radiožurnálu. Stránky neobsahují žádnou reklamu na komerční subjekty. Výjimky tvoří vlastní propagace, nabídky vydavatelství Radioservis, podpora akcí, jejichž je Český rozhlas partnerem a v malé míře i bannery partnerů podporujících různé projekty (např. společnost Visual Connection, která zapůjčila

technické vybavení pro realizaci projektu Odhalení). Žádná část webu Českého rozhlasu není zpoplatněna.

4.1.5. Stanice Český rozhlas Leonardo

Vysílání stanice Český rozhlas Leonardo bylo zahájeno 1. září 2005 v 9.00 hodin. Český rozhlas vycházel při přípravě technické realizace i tvorbě obsahové struktury stanice Leonardo z koncepce digitalizace vysílání. Stanice byla určena pro digitální vysílání DVB-T a internetové vysílání, na počátku však byla dostupná pouze na internetu, a to na adrese www.rozhlas.cz/leonardo. Program měl a dodnes má pět základních okruhů – věda, příroda, člověk, historie a svět. Český rozhlas Leonardo nabízí posluchačům vzdělávací, populárně naučný obsah, a jeho posláním je šíření znalostí a vědomostí ze všech oblastí současné vědy, stejně jako popularizace práce českých vědců a významných osobností domácí vědy. Hlavní částí programu Českého rozhlasu Leonardo se staly hodinové magazíny zaměřené na medicínu, techniku, historii, přírodu a etnografii, hodinové besedy s hosty a hudební vysílání. V první fázi vysílání tvořila původní tvorba polovinu času každodenního programu, zbytek pak pořady obdobného zaměření přebírané z ostatních stanic Českého rozhlasu. K vysílání na internetu se později připojila možnost příjmu prostřednictvím kabelových sítí. To se týkalo přibližně 600 tisíc domácností.

Dnes vysílá Český rozhlas Leonardo v systému DVB-T, v ve veřejnoprávním Multiplexu 1. Na internetu je zvuk šířen v obvyklých formátech WMA, mp3 a v open source formátu Ogg vorbis.

Živě vysílá Leonardo od pondělí do pátku mezi 9.00 a 12.00 a od 14.00 do 15.00. Většina pořadů je několikrát reprízována. Od 23.00 vysílá stanice v původním znění pořady převzaté od Evropské vysílací unie (EBU) či americký Earth&Sky.

Na počátku roku 2009 je ředitelem Českého rozhlasu Leonardo Miroslav Bobek, který současně řídí i Český rozhlas 8 – Online. Vedoucím redakce, pověřeným generálním ředitelem Českého rozhlasu výkonem funkcí šéfredaktora, je Luboš Veverka. Program ČRo Leonardo připravují odborní redaktori Marek Kuchařík (technologie), Radka Matějčíková (medicína), Nad'a Reviláková (historie, společenskovední obory), Tamara Urválková (příroda, výzkum), Robert Tamchyna (společenskovední obory, moderace) a Kamila Drtilová (svět). V redakci dále působí Marek Janáč, který je hlavním redaktorem magazínu Meteor. Ten produkuje ČRo Leonardo pro ČRo 2 – Praha od listopadu 2008. Stanice dále připravuje pořad

Týden ve vědě a technice pro ČRo 1 – Radiožurnál, který má na starosti redaktorka Jana Jiráková. Všichni odborní redaktori se také podílejí na přípravě cyklu Rozhlasová akademie celoživotního vzdělávání, který vysílá od září 2008 ČRo 2 – Praha. Hudební složku vysílání zajišťuje redaktor Leoš Kosek.

Kromě běžné rozhlasové produkce má ČRo Leonardo za úkol testovat nové multimediální technologie (např. audioslideshow¹), jež jsou následně určeny pro využití celým Českým rozhlasem. Stanice věnuje velkou péči internetovým stránkám a hledá nové cesty vzájemného propojování ryze rozhlasového a multimediální obsahu.

4.1.6. Definice multimediálního projektu

Podle definice týmu odborníků, kteří pracovali na připomínkování zákonů týkajících se nastupující digitalizace, je multimediální obsah pohyblivě obrazová, staticky obrazová, zvuková, textová, infografická a datová složka obsahu šířeného provozovatelem vysílání dle zvláštního právního předpisu v sítích elektronických komunikací.²

V této práci se termín multimediální obsah zužuje na multimediální projekt. Pro tyto účely budu za multimediální projekt považovat projekt probíhající kontinuálně v určitém časovém úseku s jednotnou dramaturgickou linií, tvořený pracovníky Českého rozhlasu a obsahující multimediální složky (video, zvuk, text, fotografie...) s prvky interaktivity. Specificky se zaměřím na projekty produkované pracovníky Českého rozhlasu 8 Online a Českého rozhlasu Leonardo, protože tyto přímo předcházely zkoumanému Odhalení.

Multimediální projekt není například takzvané ilustrované vysílání, kdy je auditivní složka dominantní a ostatní prvky fungují pouze jako doplňující. Nejde ani o pořady Českého rozhlasu, jež sice mají vlastní internetovou stránku, ale tato slouží pouze k prohloubení znalostí o pořadu pro posluchače, kteří o něj mají hlubší zájem. Ani o specializované stránky na serveru Českého rozhlasu věnované konkrétnímu fenoménu nebo tématu (např. psi web). Některé weby produkované Českým rozhlasem 8 – Online mají v určitých rysech charakter multimediálního projektu. Jde například o stránky Paměť národa, kde jsou shromažďovány

¹ Služba při níž je zvuk doplňován měnícími se ilustracemi.

² Autory formulace je tým složený z bývalého člena Rady Českého rozhlasu Štěpána Kotrby, vedoucí analytického odboru generálního ředitele ČRo Heleny Havlíkové a hlavního analytika České televize Nikolaje Savického, kteří v letech 2005-2006 pracovali na novele zákonů v souvislosti s budoucí digitalizací vysílání a konstitucí veřejnoprávního multiplexu.

metodou orální historie vzpomínky pamětníků na období totality. V archivu lze nalézt audioarchiv, videoarchiv, fotogalerii, textové informace a jednodušší animace. Podobné jsou i stránky Černá sanitka, které jsou vytvářeny ve spolupráci s Českou televizí a obsahují různé městské legendy, zpracované v textové, audio i audiovizuální formě. Rozhodla jsem se tyto a podobné weby za multimediální projekty nepovažovat, protože jde spíše o webové stránky obsahující různé typy informací ke konkrétnímu fenoménu. Multimediální prvky, které jsou jejich součástí, netvoří jednotný celek, chybí dramaturgické zpracování a neexistuje žádný dějový oblouk. Zároveň obvykle žádná jejich část není vytvořena přímo pro konvenční rozhlasové vysílání a jsou šířeny výhradně v prostředí internetu. Český rozhlas tyto projekty označuje jako „malé multimediální projekty“.

Filip Rožánek, zástupce Českého rozhlasu, na mezinárodní konferenci Rozhlas a multimedia uvedl, že multimediální projekt je „obvykle internetová aktivita kombinující zvuk, videoklipy, text, animace a kontinuální video.“¹

---

¹ Tato formulace byla užita v rámci přednášky Filipa Rožánka na konferenci Rozhlas a multimedia v 5. března 2009

4. 2. Historie multimediálních projektů Českého rozhlasu

4.2.1. Africká odysea

V roce 1995 zahájil Český rozhlas 2 – Praha projekt nazvaný Africká odysea. Ve spolupráci s přírodovědci a ornitology monitoroval cestu čápů černých z Evropy do Afriky.

Organizátorem projektu byl Miroslav Bobek. Ačkoliv nešlo o multimediální projekt v pravém slova smyslu, položila Africká odysea základ podobným projektům. Především stanovila obsahovou linii, která se i později ve většině případů týká zvířat. O cestách čápů byli posluchači informováni klasickým způsobem na stanici Český rozhlas 2 - PRAHA každé pondělí v ranním bloku Dobré jitro (v 6.45) a každou sobotu v pořadu Meteor (začátek v 8.00). Zároveň však na webu Českého rozhlasu vznikla v roce 1997 i internetová stránka, kde se objevovaly podrobnosti o čápech. Kromě zvuků to byl i text a fotografie a později také videa.

4.2.1.1. Kristýna živě

25. května 1998 nové technologie umožnily další posun v rámci nově vznikajícího žánru, který se posléze ukázal jako velmi populární a později se stal dominantní částí multimediálních projektů Českého rozhlasu - přímý přenos prostřednictvím webových kamer. Tato část projektu Africká odysea byla nazvána „Kristýna živě“. K hnízdu čápů černých byla ve spolupráci s ornitology umístěna kamera se slunečním kolektorem, která přenášela záběry hnízdicích ptáků. Podle informací poskytnutých Českým rozhlasem navštívily stránky během 86 dní přenosu desetitisíce návštěvníků, kteří byli připojeni z devadesáti zemí světa. Z hlediska interaktivity projektu byla klíčová výzva tvůrců k posluchačům, kteří sledují přímý přenos, aby psali emaily o zajímavých momentech, jež mohly autorům projektu uniknout. Další vysílání pak bylo tvořeno s ohledem na postřehy posluchačů, kteří se tak vlastně stali spoluvůrci tohoto mediálního obsahu. Živé vysílání bylo ukončeno 15. srpna 1998. Projekt Africká odysea pokračoval i nadále, a to i poté, co jeho hlavní hrdinka, čápí samička Kristýna, v roce 1999 uhynula. V roce 2000 byli opět sledováni hnízdicí čápi černí,

pojmenování Kryštof a Dominika. Dominiku posléze sledovala expedice Českého rozhlasu do Mauretánie k čapím zimovištím. V sezóně 2000 a 2001 byli do projektu zahrnuti i čápi bílí ze zoologické zahrady ve Dvoře Králové nad Labem.

4.2.1.2. Nová odyssea

V roce 2002 navázal na projekty Africká odyssea a Kristýna živě inovovaný projekt Nová odyssea. Kromě obsahových změn – nebyli sledováni jen čápi z České republiky, ale z osmi evropských zemí, nejen do hnízdišť v Africe, ale i na západní Sibiři a v Mongolsku – doznal projekt i řadu technologických změn. Projekt Nová odyssea se stal součástí evropského projektu Flying Over Natura 2000, který sdružoval několik rozhlasových a televizních stanic. Zároveň měl podporu Ministerstva zemědělství ČR a tehdejšího ministra Františka Pojera, který se jako zoolog spolupodílel již na projektu Africká odyssea.

4.2.1.3. Technické zázemí

Čápi nesli na zádech tzv. baťůžky, což byly ve skutečnosti dva vysílače, pozemní a satelitní. Pozemní byl aktivní neustále, měl však dosah jen několik kilometrů. Satelitní vysílač vysílal vždy v předem určených v časových intervalech. Jeho signál zachycovaly ve vesmíru družice amerického Národního úřadu pro oceán a atmosféru (NOAA). Signál dále zpracovávalo pozemní středisko na Aljašce nebo ve Francii. Centrála systému Argos byla ve francouzském městě Toulouse. Souřadnice sledovaného čápa pak byly odeslány do datové sítě Českého rozhlasu v Praze.

Hnízdo sledovala webkamera se slunečním kolektorem. Kvůli technickým omezením probíhal přímý obrazový přenos jen za světla, tedy přibližně od 5 do 21 hodin. Nešlo o klasické video, ale o takzvanou slideshow. Webkamera vytvořila přibližně každou sekundu snímek, který byl v momentě vytvoření aktualizován.

4.2.1.3. Webové stránky

Africká odyssea

Šlo o jednoduché, převážně textové stránky. V první fázi projektu neobsahovaly žádnou videogalerii ani audiogalerii. Jejich součástí však byly statická mapa a automaticky

aktualizované informace o tom, jaké vzdálenosti čápi zvládli, zprostředkované pomocí signálů vysílačů na čapích zádech přes americkou družici a francouzské výpočetní středisko. Stránky byly dostupné na adrese <http://capi.internet.cz>.

Kristýna živě

Stránky byly založeny především kvůli přímému přenosu ve formátu WebVideo. Součástí stránek byl i archiv fotografií, obrazových sekvencí, jednoduchých animací (obrázky ve formátu gif) a videoklipů ve formátu WindowsMediaVideo. Stránky byly dostupné na adrese <http://kristyna.rozhlas.cz>.

Nová odysea

Dominantní částí inovovaných internetových stránek se stala interaktivní mapa, na níž mohli posluchači sledovat cestu čápů. Tento interaktivní prvek umožnil dohledat aktuální pozice konkrétních čápů, přiblížit si místa, kterými prolétají, a podobně. Bylo také možno sledovat pouze vybrané čápy. Důležité momenty byly zaznamenány v textové podobě formou článků s doprovodnými fotografiemi, zvuky a videozáznamy. K dispozici ke stažení byly i dříve vydané publikace *Nová odysea: Cesta čápů černých ze Sibíře do Indie* a *Nová odysea: Příběhy Petra, Romana a Kateřiny* ve formátu pdf. Mapovou aplikaci vytvořil programátor Martin Straka. Stránky byly dostupné i v anglické a ruské jazykové mutaci.

Projekt ve spolupráci s Českým rozhlasem pokračoval do května roku 2008, pak, aniž by byl oficiálně ukončen, skončil. V současné době je projekt prezentován na již neaktualizovaných stránkách www.rozhlas.cz/odysea a www.rozhlas.cz/natura. Čápi černí jsou popsáným způsobem sledování i nadále, jde však čistě o výzkumnou záležitost ornitologů ze zoologické zahrady ve Dvoře Králové.

4.2.1.5. Tvůrčí a realizační tým

Miroslav Bobek

vedoucí projektu

Khalil Baalbaki

fotograf a kameraman, zároveň působil i jako překladatel při cestách do Afriky

Ivo Hulínský

odborník na bezpečnost datových toků, programátor, vyvinul software umožňující přenos dat při projektu Kristýna živě

Jan Petrů

autor technické koncepce projektu Kristýna živě; zajišťoval snímání obrazu, přenos videosignálu, bezpečnostní zařízení apod.

Magdaléna Pilná

produkční projektů Africká odysea a Kristýna živě

František Pojer

zoolog, odborný konzultant

Tom Vild

autor grafické podoby první verze webových stránek Africké Odysey i projektu Kristýna živě

Lenka Hampapová

správce webových stránek projektu Africká odysea

Lubomír Peške

tvorba textů na webových stránkách

4.2.1.6. Hodnocení projektu

Lze říci, že projekt Africká odysea (resp. Kristýna živě, Nová odysea) byl prvním multimediálním projektem Českého rozhlasu, u něhož tvořilo vysílání na rozhlasových vlnách jen část způsobu šíření. Na internetové stránky týkající se tohoto projektu můžeme nahlížet jako na metodu, jak podpořit klasický rozhlasový formát (tzn. vysílání v ranním bloku a v pořadu Meteor) a jeho popularitu. Ve skutečnosti však šlo o první projekt, kdy byl posluchač užívající pouze rozhlasový přijímač výrazně ochuzen o informace. Zároveň mu byla upřena možnost aktivně zasáhnout do tvorby pořadu, kterou měli posluchači sledující internetové stránky. Efekt podpory popularity rozhlasového vysílání byl spíše opačný. Posluchači se v Českém rozhlasu dožadovali možnosti připojit se k internetu a sledovat živý přenos.

V projektu Africká odysea, tedy v jeho subprojektu Kristýna živě, byla poprvé použita populární technologie přímého obrazového přenosu na webových stránkách Českého rozhlasu. Popularita tohoto projektu zároveň ověřila, že posluchači mají o nové technologie zájem. Z obsahového hlediska bylo zjištěno, že posluchači vnímají sledování zvířat jako atraktivní a zajímavé.

4.2.2. Mládě milénia

Projekt Mládě milénia se přímo odkazuje na Africkou odyseu a obsahově z něj vychází. Tvůrci chtěli pokračovat v úspěšném projektu, ale zároveň se domnívali, že pouhé vylepšení technologie nepřinese žádoucí inovaci a je čas pro změnu. Projekt Nová odysea, tedy mapování cest čápů, sice pokračoval, ale tvůrci chtěli využít i možnost přímého přenosu, který se stal velmi populární. Hnízdění čápů však již bylo zpracováno a autoři hledali jiné zvíře, které by mohlo posluchače zaujmout. Volba padla na nosorožce bílého ze zoologické zahrady ve Dvoře Králové. Samice Nájín byla březí, což byl mimořádný chovatelský úspěch. *Prostřednictvím projektu Mládě milénia chtěl Český rozhlas nejen popularizovat úspěchy českých chovatelů, ale také svým dílem přispět k záchraně mimořádně vzácných severních bílých nosorožců.* (BOBEK, Miroslav; HOLEČKOVÁ, Dana, *Mládě Milénia: Ohrožený svět nosorožců*, s. 3) Producentem projektu Mládě milénia už nebyl ČRo 2- Praha, ale právě založená redakce ČRo - online. Přímý přenos probíhal od 23. července 2000 do 30. září 2000. Mládě Fatu se narodilo 30. června. V rámci konvenčního vysílání byl projekt Mládě milénia opět vysílán jako součást pořadu Meteor v sobotu v 8:00 na stanici Český rozhlas 2 – Praha, další informace se posluchač dozvěděl nepravděelně v rámci jiných pořadů, často i zpravodajských relací.

4.2.2.1. Technické zázemí

Do výběhu nosorožců bylo nainstalováno pět průmyslových kamer, které vysílaly nepřetržitě. Posluchači mezi nimi mohli libovolně přepínat podle toho, z kterého úhlu chtěli scénu sledovat. Dvě barevné kamery sledovaly venkovního výběh; vnitřní kóje byly monitorovány dvěma černobílými kamarami a jednou barevnou. Vždy jedna vnitřní a jedna venkovní kamera byly vybaveny šestinásobným dálkově ovládaným zoom objektivem Seiko a polohovací hlavicí Computar. Toto vybavení kamerového bodu umožňovalo dálkově natáčet a naklápět kameru a nastavit požadovaný zorný úhel.

4.2.2.2. Webové stránky

Kromě živého vysílání byly opět součástí webovských stránek www.rozhlas.cz/mlade vysílání i text, galerie videosekvencí ve formátech mpg a reavideo. Stránky byly dostupné i ve francouzské jazykové mutaci.

I po ukončení přenosu se na webových stránkách objevují aktualizace, které se však omezují pouze na text.

4.2.2.3. Tvůrčí a realizační tým

Jan Petru

technik, odborník na kamerové systémy

Miroslav Bobek

autor projektu

Ivo Hulínský

odborník na streamové video

Magdaléna Pilná

produkce

Lubomír Piálek

technik, odborník na kamerové systémy

Petr Rosol

technik, odborník na kamerové systémy

Jan Burger

odborník na streamové video

Tomáš Bažant

programátor, tvorba webových stránek

Andrea Růžičková

ekonomka projektu

4.2.2.4. Hodnocení projektu

Rozhlas zahájil spolupráci se zoologickými zahradami, která se později opakovala i při projektech Mládě pralesa a Odhalení. Nové technologie umožnily v přímém přenosu přepínat mezi jednotlivými kamerami, čímž měl posluchač možnost ovlivňovat individuálně podobu mediálního obsahu. Zároveň šlo o skutečný přímý přenos a nikoliv o slideshow, jako tomu bylo u projektu Kristýna živě.

4.2.3. Sokoli v srdci velkoměsta

Další multimediální projekt Českého rozhlasu se jmenoval Sokoli v srdci velkoměsta a opět vycházel z původního konceptu projektu Kristýna živě. Šlo o živý přenos ze sokolího hnízda, které bylo umístěno na věži Týnského chrámu v Praze. Pravidelný přímý přenos byl zahájen 12. dubna 2001 a skončil 13. 7. 2001. Dne 29. 3. 2002 bylo opět zahájeno vysílání. Tentokrát nejen z Týnského chrámu, ale i z katedrály sv. Bartoloměje v Plzni. Vzhledem k tomu, že „pražský“ sokol se do hnízda nevrátil a samička zůstala osamocená, byl posléze přenos přesunut k budově Českého rozhlasu, kde hnízdily poštolky. Živé vysílání bylo ukončeno 23. 7. 2002. 14. 4. 2003 se na stránkách objevila informace, že projekt Sokoli v srdci velkoměsta už nebude pokračovat, protože na žádném ze sledovaných míst dravci tento rok nezahníždili. Cílem projektu bylo „*umožnit veřejnosti nahlédnout do dění, které nelze jiným způsobem sledovat, a současně informovat o problematice ochrany vzácných a ohrožených sokolů stěhovavých a dravců vůbec*“.(Bobek, <<http://www-ext.rozhlas.cz/sokoli2001/projekt/>>) Odkazy na stránky Českého rozhlasu (www.rozhlas.cz/sokoli) a projekt Sokoli v srdci velkoměsta se objevily na tehdy nejnavštěvovanějších zpravodajských serverech idnes.cz a novinky.cz. O aktérech projektu – sokolím páru Týna a Tycho – informovala i konvenční média. Záštitu nad projektem převzal tehdejší pražský primátor Jan Kasl.

4.2.3.1. Technické zázemí

Od doby, kdy byla vysílána Africká odysea (resp. Kristýna živě), se technické možnosti se výrazně zlepšily. Zároveň se i díky novým zkušenostem a poznatkům zlepšovaly v průběhu jednotlivých ročníků. Hnízda sledovaly dvě kamery, jedna byla namířena na vchod, druhá byla přímo součástí hnízda. Přenos byl nepřetržitý a kamera v hnízdu byla díky infračervenému přisvětlování aktivní i v noci. Kvůli projektu Sokoli v srdci velkoměsta byl výzkumnou skupinou působící na Českém vysokém učení technickém (ČVUT) vyvinut speciální software pro sledování pohybu a jeho detekci v zorném poli a záznam videosignálu. Tento software byl později využit jako součást bezpečnostního systému na letištích v Izraeli.

4.2.3.2. Webové stránky

Webové stránky opět k přímému přenosu používaly formát integrovaného webvidea. Součástí stránek byl krom přímého přenosu i archiv starších videoklipů ve formátu RealVideo. Dále textové informace o dravcích. Stránka byla bohatá na nové interaktivní prvky. Posluchači na ní našli například počítačovou hru Obyvatelé věží. Cílem hry bylo sestavit různé druhy dravců na pozadí pražského panoramatu, poté k nim v další úrovni přiřadit správné siluety ptáků v letu, hnízda a podobně. Na to, že učinil správný krok, byl hráč upozorněn zvukem imitujícím hlas daného dravce. Dále elektronické puzzle s názvem Naši dravci a pexeso. Všechny hry byly uživatelsky příjemné a nevyžadovaly výkonný počítač, neobvykle rychlé připojení, ani instalaci dalších programů. Neobvyklá pro rozhlasové internetové stránky je absence audiogalerie. Stránky měly i svou verzi v anglickém jazyce.

4.2.3.3. Tvůrčí a realizační tým

Miroslav Bobek

autor projektu

Magdalena Pilná

produkční a autorka textů na webových stránkách

Hynek Bulíř

Redaktor webových stránek

Jiří Malina

technické řešení webu projektu

Martin Prokeš

technická podpora projektu

Khalil Baalbaki

kameraman a fotograf

4.2.3.4. Hodnocení projektu

Obsahově projekt Sokoli v srdci velkoměsta nepřinášel nic nového a v podstatě bez výhrady kopíroval projekt Kristýna živě. Po Mláděti milénia mohlo jít zdánlivě o krok zpět. Nicméně výrazný posun v možnostech technologií zprostředkoval posluchači mnohem kvalitnější

zážitek. Kromě možnosti sledovat i noční přenosy a přepínat mezi kamerami to bylo i výrazně kvalitnější video. Zároveň byl v rámci projektu Sokoli v srdci velkoměsta vyvinut ve spolupráci s Českým vysokým učením technickým software, který později našel své uplatnění jako součást bezpečnostních systémů.

Poprvé se také objevil fenomén tvorby specifických komunit, kdy se okolo mediálního projektu vytvoří skupina posluchačů, kteří mají o pořad intenzivnější zájem a chtějí se spolupodílet na jeho tvorbě. Podobné komunity se budou později významnou měrou podílet na spoluvytváření obsahu projektu Odhalení. Rozhlas v případě Sokolů v srdci velkoměsta například vyzýval posluchače na internetu, aby sledovali mláďata, která opouštěla hnízdo, a v případě, že se bude zdát, že je některé z nich v nebezpečí, kontaktovali tvůrce pořadu a odborníky. Zároveň opět byly na stránkách zveřejňovány postřehy posluchačů, kteří sledovali přímý přenos. Pomocí nových interaktivních prvků (počítačových her) měl rozhlas možnost zaujmout zejména mladší posluchače.

4.2.4. Michelangelo Afriky (Sledujte zimbabwského sochaře při práci)

22. srpna 2007 zahájil Český rozhlas přenos z pražské botanické zahrady, kam byl pozván zimbabwský sochař Lovemore Bonjisi. Umělec během dvanácti dnů vytvořil v přímém přenosu sochu nazvanou Africká královna. Producentem projektu byl Český rozhlas – Leonardo. Vzhledem k tomu, že šlo o projekt probíhající v kratším časovém úseku, neobjevil se v konvenčním vysílání pravidelně. Na stanici Český rozhlas 1 – Radiožurnál byl prezentován formou rozhovoru v pořadech Radioforum a Třetí svět.

Přímý přenos probíhal na webových stránkách vždy v době práce sochaře, tedy mezi 12-18 hodinou. Mezi 18-24 hodinou mohli návštěvníci zhlédnout záznam přímého přenosu. Mezi 00-12 hodinou byl vysílán kompletní záznam z předešlého dne. Projekt byl slavnostně ukončen 29. srpna 2007. V jeho průběhu bylo vysílání plánovaně na dva dny přerušeno, sochař je strávil odpočinkem a prohlídkou Prahy.

4.2.4.1. Technické zázemí

Oproti klasickým přenosům bylo vysílání rozšířeno o multimediální část realizovanou v populárním formátu Macromedia Flash. Šlo o experimentální vysílání, které nabízí na rozdíl od jiných běžně používaných technologií na internetu více interaktivních prvků, např. pohodlné zobrazení doplňkových informací přímo v samotném přehrávači. Návštěvníci mohli

diskutovat o tom, jakou sochu autor tvoří, případně klást dotazy, později navrhnout název pro sochu.

4.2.4.2. Webové stránky

Projekt byl dostupný na stránkách www.rozhlas.cz/socha. Součástí stránek byla fotogalerie, audiogalerie i videogalerie. Z každého dne přímého přenosu byl sestřihán zhruba minutový videoklip. V audiogalerii byly k dispozici krátké spoty ve formátu mp3, které mohl posluchač vyslechnout buď formou streamu nebo si je stáhnout do svého počítače. Šlo o informace o Zimbabwe nebo krátké postřehy sochaře.

4.2.4.3. Tvůrčí a realizační tým

Iva Jonášová

redaktorka a autorka projektu

Jiří Malina

technické řešení webu projektu

Martin Prokeš

technická podpora projektu

Khalil Baalbaki

kameraman a fotograf

Petr Slavík

kameraman a střiháč

Saša Vojta

kameraman a střiháč

Ladislav Myšák

technická podpora projektu

Petra Hanzelková

marketing a PR projektu, produkce

4.2.4.4. Hodnocení projektu

Projekt přinesl oživení především z tematického hlediska. Poprvé nebyl vytvořen kvůli sledování zvířete, ale šlo o umělce tvořícího sochu. Způsobem zpracování se Michelangelo Afriky podobal ostatním multimediálním projektům Českého rozhlasu.

4.2.5. Mládě pralesa

18. srpna 2008 zahájil Český rozhlas ve spolupráci se zoo Dvůr Králové další multimediální projekt nazvaný Mládě pralesa. Opět šlo o sledování březí samice, tentokrát žirafy okapi Ethany. Tuto volbu tvůrci projektu zdůvodnili tak, že narození mláděte žirafy okapi je *stejně jako v případě bílého nosorožce, kterým se zabýval projekt Mládě milénia, velký chovatelský úspěch. Projekt Mládě pralesa měl přispět k lepší informovanosti o tomto vzácném zvířeti a podpořit projekty na jeho ochranu ve volné přírodě.*

(<<http://www.rozhlas.cz/mladepralesa/cile/>>). Přímý přenos skončil 15. ledna 2009.

Producentem Mláděte milénia byla digitální stanice Český rozhlas Leonardo. Projekt byl součástí kmenových pořadů Leonarda Vstupte! a Monitor a bloků Dopoledne s Leonardem a Odpoledne s Leonardem.

4.2.5.1. Technické zázemí

Z hlediska technologií nebylo využito nic nového.

4.2.5.2. Webové stránky

Projekt byl dostupný na stránkách www.rozhlas.cz/mladepralesa. Dominantní část stránek tvořil přímý přenos z výběhu žiraf okapi. Posluchači opět mohli přepínat mezi několika kamerami a volit, z kterého úhlu chtějí scénu sledovat. Součástí webových stránek projektu Mládě pralesa byla audiogalerie, videogalerie, obrazová galerie, textové informace o žirafách okapi. Interaktivní prvky kromě diskuzí pod články chyběly. Stránky byly dostupné i v angličtině.

4.2.5.3. Tvůrčí a realizační tým

Miroslav Bobek

vedoucí a autor projektu

Petra Hanzelková

marketing a PR projektu

Kristýna Richterová

produkce

Klára Janečková

produkce

Jaroslav Petříček

grafika webových stránek

Zuzana Šmejkalová

redakční práce, tvorba obsahu webových stránek

Jiří Malina

odborník na technologie přenosu

Vlastislav Matoušek

odborník na technologie přenosu

Martin Prokeš

odborník na technologie přenosu

Khalil Baalbaki

kameraman a fotograf

Vladimír Tax

překladatel webových stránek do angličtiny

4.2.5.4. Hodnocení projektu

Projekt byl technicky dobře zpracován, nepřinášel však nic nového, a to ani z obsahového hlediska. Internetové stránky byly oproti stránkám předchozích projektů chudší. Chyběly především interaktivní prvky. Mládě pralesa probíhalo současně s projektem Odhalení. Podle způsobu provedení nešlo o jeho plnohodnotnou alternativu, ale jen o doplňkový projekt. Svou koncepcí se podobal spíše staršímu Mláděti milénia.

4.3. Shrnutí historie multimediálních projektů v Českém rozhlasu

První multimediální projekt vytvořil Český rozhlas již v roce 1995, kdy propojil konvenční rozhlasové vysílání s internetovou stránkou. Posluchači s přístupem k internetu tak měli možnost získat doplňkové informace v podobě obrazu, zvuků a textu. V roce 1998 byl poprvé použit živý přenos z webkamery. Posluchači získali možnost spolupodílet se na tvorbě pořadu

tím, že upozorní na zajímavé momenty, které pak autoři zakomponovali do rozhlasového vysílání. Pořad Africká odyssea vysílal stanice Český rozhlas 2- Praha.

V roce 2000 navázal Rozhlas spolupráci se zoologickou zahradou ve Dvoře Králové a použil vylepšený koncept živého přenosu na internetových stránkách pro projekt Mládě milénia.

Tentokrát šlo o nepřetržité vysílání, posluchači mohli mezi jednotlivými kamerami přepínat a individuálně se spolupodílet na tvorbě mediálního obsahu v reálném čase. Projektem Mládě milénia se profiloval nově založená redakce Český rozhlas – Online.

V roce 2001 se rozhlas projektem Sokoli v srdci velkoměsta vrátil k původní ideji – sledování zvířat v přírodě. Tentokrát ovšem s rozšířenými možnostmi díky novým technologiím (noční natáčení, přímý přenos, speciální software apod.). Posluchači byli opět přímo vyzýváni, aby se spolupodíleli na tvorbě pořadu. Okolo projektu se sdružila komunita příznivců, která opět upozorňovala na zajímavé momenty přenosu a sama spoluvytvářela textové obsahy a dramaturgickým způsobem zasahovala i do audiovizuální složky stránek.

V roce 2005 byl zahájen projekt Odhalení jako reakce na v Česku nový formát takzvaných kontejnerových realityshow. Projekt sledující život gorilí tlupy v pražské zoologické zahradě měl zároveň zpopularizovat novou digitální stanici Český rozhlas Leonardo. V pavilonu goril nížinných bylo nainstalováno celkem 16 kamer, 4 umožňovaly nepřetržitý přímý přenos.

Vznikaly i videomagazíny, které byly vlastně plnohodnotným televizním produktem. Toto se potvrdilo i ve chvíli, kdy tyto magazíny začala bez úpravy vysílat Česká televize jako součást ranního vysílacího bloku. Nastávala paradoxní situace, kdy se v závěrečných titulcích objevilo upozornění, že obrazový materiál pro Českou televizi připravil Český rozhlas. V projektu Odhalení byla využita mimořádně široká škála multimediálních prvků. Projekt se zároveň vyznačoval výraznou interaktivitou.

Projekt Michelangelo Afriky, probíhající v srpnu 2007, přinesl především tematické oživení. Způsobem zpracování se projekt podobal ostatním multimediálním projektům, dominantním prvkem byl přímý přenos z webkamery, ale hlavním aktérem nebylo zvíře, nýbrž umělec tvořící sochu.

V roce 2008 byl jako pokračování projektu Mládě milénia ze zoologické zahrady odvysílán časově ohraničený projekt Mládě pralesa. Obsahově i technickým zpracováním se oba projekty velmi podobaly.

Český rozhlas jednoznačně patřil k českým institucím, které začaly zavádět nové technologie do svých struktur krátce poté, co začaly být dostupné. Z hlediska technologií byly

multimediální projekty Českého rozhlasu vždy na špičkové úrovni. Projekty měly a mají edukativní hodnotu a tím plní svou veřejnoprávní funkci. Zároveň seznamují posluchače s užíváním nových technologií. V průběhu vysílání multimediálních projektů to bylo například video integrované do webové stránky, rozmanité videoformáty v mpeg, realvideo. Na rozdíl od rozmanitosti technologické je však různorodost obsahová v tuto chvíli minimální. Úspěšnost a atraktivita březího zvířete jako ústředního motivu způsobila, že jsou všechny další projekty poněkud monotematické.

4.4. Postoj Rady Českého rozhlasu k multimediálním projektům

Postoje Rady Českého rozhlasu k multimediálním projektům v podstatě odráží rozdílné názory na to, jakým směrem by se měla rozhlasová práce v době digitalizace rozvíjet. Tyto názory jsou ve zjednodušené podobě reprezentovány tvrzením místopředsedkyně Rady Českého rozhlasu Dany Jaklové, že „*rozhlas nemá dělat televizi*“ (Jaklová, <<http://www.radio.cz/cz/zpravy/84636>>) na straně jedné a názorem bývalého radního Štěpány Kotrby, že Český rozhlas *musí udělat něco pro to, aby nebyl vnímán jako dosluhující médium pro důchodce, ale jako lídr v technologickém rozvoji*“ (Kotrba, <<http://www.blisty.cz/2007/8/6/art35661.html>>).

Rada Českého rozhlasu vydala několik usnesení, která se různou měrou dotýkají multimediálních projektů. Ta pak vyvolala intenzivní nesouhlasné reakce u části posluchačů. Nejdůležitější jsou v tomto směru usnesení 58/06 a 57/07.

V usnesení 58/06 přijatém na schůzi konané 28. 6. 2006 v sídle Českého rozhlasu Brno Rada ČRo požádala generálního ředitele *o zpracování programového auditu ČRo spolu s formátovými manuály pořadů v souladu s Plánem dalšího rozvoje a o jeho předání Radě ČRo do konce října 2006. Rada proto zároveň žádá, aby ČRo do předložení a schválení programového auditu a Plánu dalšího rozvoje pozastavil přípravu plánovaných programových formátů a stanic.* (Zápis ze 6. schůze Rady Českého rozhlasu, <<http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy06/zprava/257392>>). Tento návrh vznesla místopředsedkyně rady Dana Jaklová a byl schválen hlasy šesti členů rady; jeden se zdržel a jeden byl proti.

Na veřejné schůzi, která se konala 30. 5. 2007 v Přednáškovém sálu v Národním muzeu, Rada ČRo přijala usnesení 57/07, v němž se přímo hovoří o multimediálních projektech. Rada ČRo

doporučuje generálnímu řediteli ČRo přehodnotit jednotlivé multimediální projekty, zvláště projekty digitální stanice Leonardo, a to především z hlediska efektivity vynaložených finančních prostředků, a zároveň zvážit možnost využití těchto prostředků ve prospěch programů regionálních studií a celoplošných stanic ČRo. (Zápis z 5. schůze Rady Českého rozhlasu, <http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy07/_zprava/350832>).

V odůvodnění usnesení stálo, že Rada ČRo je přesvědčena, že vznikem dalších digitálních stanic by v současné době nebyly hospodárně využity prostředky rozhlasových koncesionářů." (Potůček, <www.digizone.cz/aktuality/rada-cro-proti-dalsim-digitalnim-stanicim>).

Situace je v tuto chvíli poněkud nepřehledná. V souvislosti s těmito usneseními byl zrušen naplánovaný multimediální projekt Českého rozhlasu Online s pracovním názvem Rodina světa, který měl mapovat život domorodců ve vesnici v africkém Senegal. Nicméně Český rozhlas Leonardo uvedl dva jiné nové multimediální projekty, a to Michelangelo Afriky (srpen 2007) a Mládě pralesa (srpen 2008 až leden 2009). Zároveň byl v březnu 2009 obnoven projekt Odhalení.

S ukončením multimediálních projektů nepřímo souvisí i usnesení Rady Českého rozhlasu 138/08 schválené 26. listopadu, které obsahuje doporučení, aby byla změněna koncepce zpravodajského serveru. „Rada ČRo doporučuje generálnímu řediteli ČRo, aby se rozhlasové poplatky vynakládaly na takovou podobu zpravodajského webu, která by se nesnažila konkurovat komerčním internetovým zpravodajským serverům a televiznímu vysílání. Půjde o doplňkovou službu pro posluchače, kde prioritou bude rychlý a přehledný převod rozhlasových příspěvků pro zpravodajský web.“ (Zápis z 11. schůze Rady Českého rozhlasu <http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy08/_zprava/519630>)

Podle Miroslava Bobka se tak rozpočet internetového zpravodajství snížil do té míry, že k jeho realizaci bude nutné využívat kapacit Českého rozhlasu Online právě na úkor jiných projektů. (Bobek, <<http://gorily-online.nazory.cz/hlavni.htm>>)

4.4.1. Iniciativa Gorily online v ohrožení

Vzhledem k tomu, že z multimediálních projektů Českého rozhlasu je to právě Odhalení, které je nejpoblárnější a nejvýraznější, je částí veřejnosti tento spor vnímán právě jako „souboj o gorily online.“ Příznivci projektu Odhalení založili v reakci na ukončení projektu 9.

11. 2008 iniciativu Gorily online v ohrožení a usilovali o to, aby projekt pokračoval. Ředitel Českého rozhlasu 8 Online a autor projektu Miroslav Bobek se k problematice vyjádřil tak, že on sice reality show pozastavil, ale především kvůli vnějším okolnostem. *Opakovaně, naposledy letos v létě, jsme uvažovali o modifikaci a oživení tohoto projektu; vždy jsme však narazili na nepřekonatelné problémy, které mají kořeny zejména v negativním postoji Rady Českého rozhlasu k multimédiím. Podotýkám, že nikdo nám v ničem nebránil, ale jestliže jednání s klíčovým členem managementu ČRo o dalším postupu končí slovy 'at' to nic nestojí', jistě chápete, že stěžít lze něco dělat.* (Bobek, <<http://gorily-online.nazory.cz/hlavni.htm>>),

Iniciativa Gorily Online v ohrožení tedy začala směřovat své snažení k Radě Českého rozhlasu. Rada ČRo na svých oficiálních webových stránkách v reakci na dopisy členů iniciativy a jejich přítomnost na jednáních rady zveřejnila 10. 12. 2008 prohlášení, kde distancuje od ukončení projektu a uvádí, že znovu důrazně upozorňuje na tu skutečnost, že o projektu Odhalení nerozhodovala a nepřijala žádné usnesení zastávající tento projekt. Rada Českého rozhlasu v letošním roce pouze vyslechla informaci o závěru vedení ČRo tento projekt ukončit. Je plně v kompetenci vedení ČRo se takto rozhodnout. Rada Českého rozhlasu v roce 2007 přijala usnesení č. 57/07, které se obecně týká všech nových projektů na základě nutné efektivity vynakládaných finančních prostředků. A to bez rozdílu, o který projekt se jedná, ať je multifunkční¹ nebo ne. Rada Českého rozhlasu schvaluje rozpočet ČRo a musí veškeré jeho položky sledovat. (Prohlášení rady ČRo, <<http://www.rozhlas.cz/rada/portal/>>)

Situace se vyhrotila, když se členové iniciativy Gorily online v ohrožení spojili s dalšími posluchačskými iniciativami kritizujícími Radu Českého rozhlasu, a sice Nechceme přeladit (Nemáme kam)² a ProWave, a začali usilovat odvolání radních. Dvě členky iniciativy Gorily online v ohrožení napsaly dopisy několika poslancům Parlamentu české republiky, ve kterém si stěžují na chování radních. Zejména jim vadí údajné napadání generálního ředitele Českého rozhlasu, nevěle k dialogu s veřejností a neochota podporovat multimediální projekty a žádají změnu rady.

¹ S termínem „multifunkční“ místo multimediální jsem se setkala pouze v dokumentech Rady Českého rozhlasu. Je však možné, že jde pouze o překlep.

² Iniciativa Nechceme přeladit (nemáme kam) nesouhlasí s koncepcí zpravodajské stanice Český rozhlas 1 Radiožurnál. ProWave usiluje o to, aby byla rádiu pro mladé posluchače stanici Český rozhlas 4 Radio Wave navracena analogová vysílací frekvence.

Rada Českého rozhlasu vydala prohlášení, že s nastíněnými obviněními nesouhlasí a považuje je za trestně postižitelné. Na dopisy zareagovala 25. února 2009, kdy veřejném zasedání schválila usnesení č. 21/09, ve kterém pověřila svého předsedu ing. Jiřího Floriana, aby *připravil právní kroky vůči pí Vlastě Strakové ve věci pomluvy na některé členy Rady ČRo, uvedené v žádosti z 24. 2. 2009, a vůči pí Janě Hofmanové ve věci uvádění nepravdivých údajů a pomluvy uvedených v dopise jak pí Miroslavě Němcové z 20. 1. 2009, tak pí Michaele Šojdrové z 20. 1. 2009* (Zápis z 2. veřejné schůze Rady Českého rozhlasu, <http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy09/_zprava/552122>)

Iniciativa Gorily online v ohrožení společně s iniciativou Nechceme přeladit (Nemáme kam) a občanským sdružením ProWave 4. března 2009 zaslala do poslanecké sněmovny další dopis, v něm píše, že mají důvodnou obavu, že Rada Českého rozhlasu porušuje povinnosti uložené zákonem 484/1991 Sb., jakož i jiné zákony. Nesouhlasí zejména s tím, že Rada Českého rozhlasu vytvořila institut místopředsedů, omezuje právo veřejnosti být přítomna na zasedáních, nesprávně nakládá s osobními údaji a šikanuje generálního ředitele Českého rozhlasu Václava Kasíka. (<http://gorily-online.nazory.cz/download/stanovisko_kv_02_03_2009.pdf>)

V době dokončení této práce není zatím znám výsledek tohoto sporu mezi Radou Českého rozhlasu a dvěma členkami iniciativy Gorily online v ohrožení, ani skutečnost, zda skutečně dojde k projednávání před soudem.

5. Projekt Odhalení

5.1. Základní informace

Projekt s názvem Odhalení zahájil Český rozhlas 7. listopadu 2005. Jeho původním cílem byla propagace nové digitální stanice Leonardo. Zaměstnanci Českého rozhlasu – Online pod vedením Miroslava Bobka vytvořili svou vlastní reality show, která měla evokovat formáty typu „big brother“. Ve spolupráci se Zoologickou zahradou Praha umístil Český rozhlas do pavilonu goril nížinných šestnáct kamer s mikrofony. Formát Odhalení byl označen jako „multimediální projekt“.

Projekt Odhalení navazoval na předchozí projekty, které byly založeny především na přímých přenosech zvířat. Myšlenka umístit kamery do výběhu lidoopů byla v Českém rozhlase projednávána již v roce 2003, Miroslav Bobek se však domníval, že by takový projekt nepřinášel nic nového a nebyl sám o sobě nosný. V roce 2005 byl českému divákovi (resp. posluchači) poprvé představen na komerčních televizních stanicích formát kontejnerové reality show. Autoři Odhalení využili vlny zájmu a zároveň kritiky, které nový formát vyvolal. Původně měli být sledováni orangutani, vzhledem k nevhodným dispozicím jejich pavilonu, které neumožňovaly vytvoření technického zázemí, ale bylo rozhodnuto, že se kamery umístí do výběhu jiných lidoopů, goril. Autorem loga projektu Odhalení je Štěpán Kotrba, název vymyslel redaktor Českého rozhlasu 2 – Prahy Robert Tamchyna.

V rámci reklamní kampaně byly do médií záměrně uvolněny falešné informace, které měly za úkol vzbudit zájem. Objevila se například informace o tom, že celý projekt bude Český rozhlas stát tři sta milionů korun. Zároveň byli novináři utvrzováni v tom, že výhra „12 melounů“ znamená skutečně dvanáct milionů korun. Tvůrčí tým také nechal zaregistrovat kromě skutečného loga i loga s fiktivními názvy, například Český rozhlas Dvanáct melounů. Projekt Odhalení byl dostupný na internetu, kde vznikly webové stránky www.rozhlas.cz/odhaleni. Dominantní částí projektu byl takzvaný „denní sestřih“, kdy se ve zhruba pětiminutovém obrazovém bloku objevily nejzajímavější momenty z materiálu získaného za celý den komentované dvěma moderátory. Zároveň existovalo přímé propojení s kamerami a bylo možné živě sledovat dění v pavilonu. Část projektu Odhalení (denní sestřihy) přejala Česká televize a vysílala je jako součást ranního a dopoledního bloku. Další část – zvukové formáty – vysílal Český rozhlas, a to především nová digitální stanice Český

rozhlas Leonardo v rámci pořadů Vstupte, Monitor a bloků Dopoledne s Leonardem a Odpoledne s Leonardem.

Projekt byl zmiňován médii po celém světě. Zmiňovalo se o nich zpravodajství agentury Reuters, které pak otiskly například The Independent (USA), Libération, La Republica (Francie), Dominican Today (Dominikánská republika), Hindustan Times (Indie), Taipei times (Tchajvan), internetové servery Yahoo Italia, www.stereo5.it (Itálie), www.unionradio.net (Venezuela) a další. Obrazové záběry převzaly například americká televizní stanice Fox News či britská BBC News.

Projekt zatím proběhl ve třech částech. Původní projekt Odhalení s podtitulem Tak trochu jiná reality show trval od 7. listopadu 2005 do 15. ledna 2006. Jeho cílem byla především snaha zesměšnit formát kontejnerových reality show. (Proto byl projekt Odhalení v některých médiích zmiňován jako Hra o dvanáct melounů. Nejvyšší výhrou v reality show na komerčních televizních stanicích bylo jedenáct milionů korun.) K ukončení přímých přenosů z pavilonu goril došlo společně s vyhlášením konce tak Trochu jiné realityshow. Další část byla na základě diváckého úspěchu zahájena 2. listopadu 2006 a trvala v různých podobách do 4. prosince 2008, kdy byl zveřejněn záměr projekt ukončit, a to z důvodu, *které mají kořeny zejména v negativním postoji Rady Českého rozhlasu k multimédiím* (Bobek, <<http://gorily-online.nazory.cz/hlavni.htm>>). Přímý přenos z pavilonu měl být zastaven do konce roku 26. března 2009 proběhla tisková konference, na níž bylo oznámeno znovuoobnovení projektu Odhalení, tentokrát s podtitulem Odhalení v roce gorily. Tým pod vedením Miroslava Bobka odcestoval do Afriky, kde navštívil záchrannou stanici Limbe Wildlife Center v Kamerunu a rezervaci Dzanga Sangha ve Středoafričské republice. Odtud 3. dubna a 6. dubna vysílali od 14 do 15 hodin v přímém přenosu videa na webu na www.rozhlas.cz/odhaleni. Dále se na webu pravidelně objevovala videa, fotografie, texty i audiozáznamy z rezervace. Nadále probíhal i přímý přenos z pavilonu v pražské zoologické zahradě.

5.2. Časová osa

Vzhledem k tomu, že projekt Odhalení nebyl nikdy zcela ukončen, ale několikrát byl modifikován a částečně přejmenován, může být komplikované zorientovat se v jednotlivých

událostech a správně je časově zařadit. Proto je součástí této práce i stručná časová osa mapující nejdůležitější momenty projektu.

Fáze 1. Odhalení - Tak trochu jiná reality show

7. 11. 2005 – Multimediální projekt Odhalení je oficiálně spuštěn. Na internetových stránkách se v pravidelných intervalech objevují videa, audio záznamy, fotogalerie i textové soubory. Funguje i přímý přenos z pavilonu goril v pražské zoo, diváci mohou přepínat mezi čtyřmi kamerami. Zároveň je jako reminiscence na reality show, které právě vysílají komerční televizní stanice, vyhlášena soutěž, kdy diváci průběžně hlasují prostřednictvím krátkých textových zpráv. Výtěžek je věnován záchrané stanici pro handicapované gorily Limbe Wildlife Center v Kamerunu.

8. 11. 2005 – Začíná pravidelné vysílání na programech České televize. Části projektu Odhalení vysílá Český rozhlas Leonardo jako součást pořadu Vstupte, Monitor a bloků Dopoledne s Leonardem a Odpoledne s Leonardem.

10. 1. 2006 – Diváky nejočekávanější informace, a sice odpověď na otázku, jakého pohlaví je gorilí mládě Moja, byla zveřejněna na televizním kanálu ČT24.

15. 1. 2006 – Projekt je slavnostně ukončen. Nadále však funguje web www.rozhlas.cz/odhaleni s kompletním archivem.

27. 5. 2006 – Český rozhlas vydal své vůbec první DVD. Šlo o pět hodin záznamu z projektu Odhalení rozdělených na dva disky. První obsahoval televizní magazíny se sestřihem dění v pavilonu, na druhém byly bonusy jako například medailonky jednotlivých zvířat nebo dokument o vzniku a průběhu celého projektu.

15. 10. 2006 – Multimediální projekt Odhalení reprezentovaný právě dvoudiskovým DVD získal hlavní cenu v prestižní soutěži Wildscreen v kategorii ARKive INTERACTIVE AWARDS.¹

Fáze 2. Odhalení – Pomáháme gorilám

2. 11. 2006 – Na základě posluchačského úspěchu byla zahájena druhá fáze projektu, nazvaná Pomáháme gorilám. Znovu byl spuštěn nepřetržitý přímý přenos z pavilonu goril. Projektu Odhalení byl na stanici Leonardo věnován vysílací čas každý čtvrtek v 10:30. Zároveň bylo obnoveno vysílání v České televizi, a to v rámci ranního bloku na ČT1 Dobré ráno v 6:40 a 8:40.

19. 1. 2007 – Gorila Kamba má nedlouho před porodem. Rozhlas nabízí svým posluchačům možnost zaregistrovat se na stránkách projektu Odhalení, pokud chtějí být emailem upozorněni na počátek porodu. Jedna z kamer s nočním viděním sleduje nepřetržitě gorilu Kambu.

11. 4. 2007 – Gorila Kamba porodila mrtvé mládě. Tuto událost si následující den jako hlavní zprávu na titulní straně zvolí prakticky všechny české deníky (Právo, všechny mutace Deníků Bohemia, Šíp, Mladá fronta Dnes, Metropolitní expres, Lidové noviny, Blesk, Aha, 24 hodin), výjimku tvoří deníky Sport a Hospodářské noviny, což je s ohledem na jejich specifické zaměření pochopitelné. Český rozhlas vydává tiskovou zprávu, že v časovém rozmezí od 1. 1. do 10. 4. 2007 navštívilo web projektu Odhalení 269 647 unikátních IP adres.

12. 4. 2009 – Nadále pokračuje přímý přenos z pavilonu. Kamery jsou ovládané v pracovních dnech mezi 10.00 až 14.00. Řídí je nejen pracovníci Rozhlasu, ale i aktivní členové komunity diváků, kteří získali od Českého rozhlasu software umožňující ovládat kamery ze svých domovů. Tito lidé pracovali bez nároku na honorář.

---

¹ Jde o soutěž mediálních projektů souvisejících s přírodou. Cena Panda Award, které se také říká „divoký Oskar“, se předává každý rok v anglickém Bristolu. Soutěž sponzoruje časopis National Geographic.

30. 5. 2007 – Gorila Kijivu porodila živé mládě. Zájem médií byl sice menší než v případě nezdařeného porodu Kamby, ale přesto si tuto událost následující den zvolily jako hlavní zprávu na titulní straně deníky Šíp, Pražský deník, Metropolitní expres, 24 hodin, fotografie Kijivu a mláděte se objevila na titulní straně deníku Právo.

18. 2. 2008 – Vzhledem k intenzivní komunikaci na diskusních fórech stránek projektu a snahy některých uživatelů podělit se s ostatními návštěvníky stránek o vlastní názory na gorily, jejich fotografie a podobně, Rozhlas zakládá stránku <http://gorili-blogy.rozhlas.cz>. Každý, kdo se přihlásil, dostal možnost založit si vlastní blog a vkládat do něj fotografie i videa goril.

9. 11. 2008 – Zveřejněn poslední magazín. Zároveň se na stránkách objevil text, který v podstatě oznamoval ukončení projektu. „*Protože nejsme v situaci, kdy bychom mohli náš projekt posunout na novou úroveň, rozhodli jsme se ukončit přípravu televizních pořadů a stránky Odhalení svěřit vám, autorům blogů a diskutujícím. Internetový přenos však prozatím bude pokračovat.*“ V tiskové zprávě, kterou vydal Český rozhlas Leonardo, se pak přímo mluví o dlouhodobé nepřízni Rady Českého rozhlasu vůči multimediálním projektům. (zdroj)

30. 11. 2008 – České centrum v Moskvě uspořádalo na přelomu listopadu a prosince 2008 výstavu fotografií z projektu Odhalení v rámci knižního veletrhu Non Fiction. Výstava pak byla znovu uvedena 20. května 2009 v Českém centru v Moskvě, na podzim roku 2009 by měla být součástí expozice tamního přírodovědeckého Darwinova muzea.

Fáze 3. Odhalení v roce gorily

26. 3. 2009 – Na tiskové konferenci je oznámeno pokračování projektu Odhalení. Tým složený ze zaměstnanců Českého rozhlasu pod vedením Miroslava Bobka odjíždí do Afriky, kde chce v Kamerunu navštívit záchranou stanici Limbe Wildlife Center, s níž v rámci projektu Odhalení Český rozhlas spolupracuje, a ve Středoafričské republice pak rezervaci Dzanga Sangha, kde žije skupina habituovaných goril.

1. 4. 2009 – Na stránkách Odhalení se objevily první informace cestopisného charakteru ze střední Afriky. Šlo o články a fotografie.

3. 4. 2009 – Na stránkách je odvysílán přímý přenos z centra pro handicapované gorily Limbe Wild Life Center v Kamerunu. Přenos trval od 14.00 do 15.00 a byl dostupný nejen na stránkách www.rozhlas.cz/odhaleni, ale i na stránkách organizace OSN, kde byl simultánně tlumočen do angličtiny. Kvalita obrazu i zvuku byla horší, než jiná videa zveřejňovaná v rámci projektu. To bylo způsobeno záměrně sníženým datovým tokem, aby vysílání proběhlo s minimálním počtem výpadků. Přímý přenos byl přesto čtyřikrát na krátkou dobu přerušen, ale vždy se podařilo spojení obnovit. Součástí přenosu bylo několik předtočených videí, které představovaly projekt Odhalení, Limbe Wild Life Center a aktivity na ochranu goril ve volné přírodě. Recipienti byli vyzýváni, aby kladli prostřednictvím internetových stránek dotazy, na něž chtějí znát odpovědi a dali vědět, na co se má upřít pozornost kameramana.

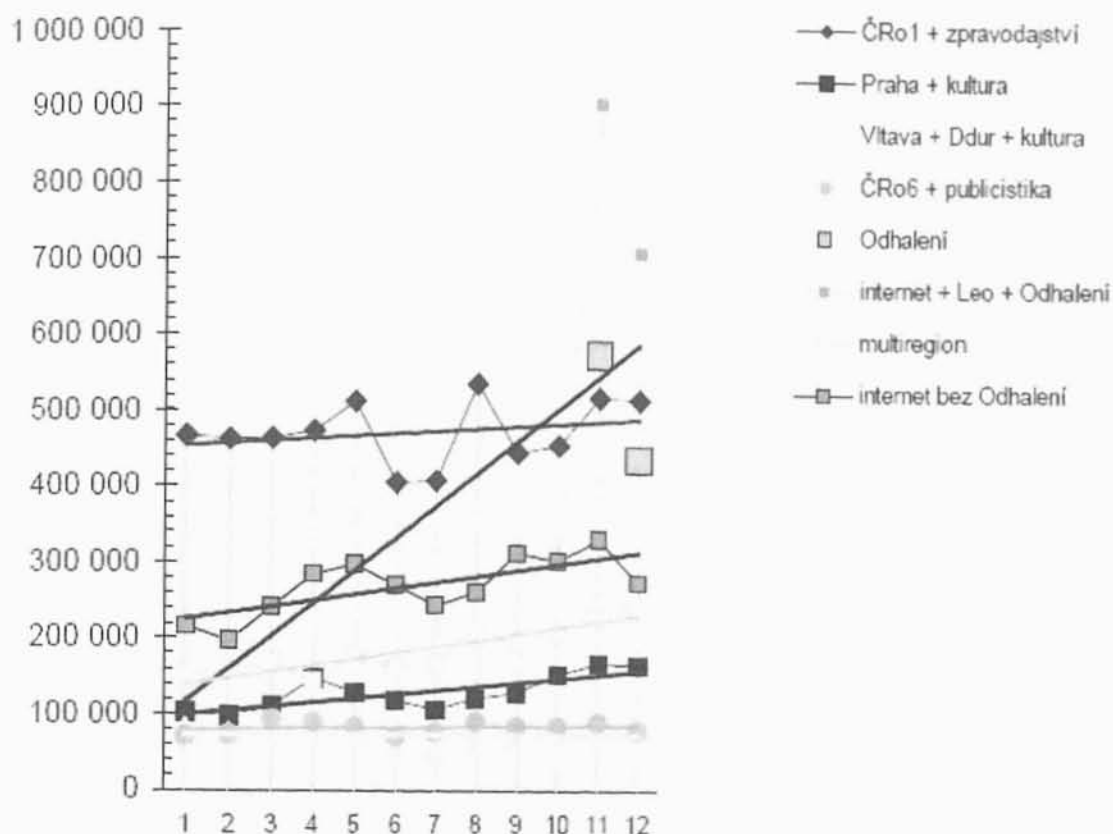
6. 4. 2009 – Odvysílán druhý hodinový přímý přenos z Limbe Wild Life Center. Oba přenosy jsou součástí archivu stránek.

14. 5. až 17. 5. 2009 – Proběhl v rámci 15. ročníku knižního veletrhu Svět knihy 2009 Festival Odhalení, kde pracovníci Českého rozhlasu prezentovali projekt, fotografie, videa a hovořili o aktivitách naplánovaných v budoucnosti.

5.3. Návštěvnost webových stránek

Návštěvnost první fáze projektu Odhalení Tak trochu jiná reality show je v zásadě velmi dobře zmapovaná. V době zahájení projektu, tedy v listopadu 2005, předčila návštěvnost stránek Odhalení všechny ostatní weby Českého rozhlasu, a to i nejnavštěvovanější zpravodajský web Českého rozhlasu 1 Radiožurnálu. V prosinci návštěvnost částečně klesla, přesto se držela výrazně nad průměrem návštěvnosti ostatních webů Českého rozhlasu. Společně s weby Českého rozhlasu 8 Online a webem Českého rozhlasu Leonardo tvoří nejnavštěvovanější složku na serveru Českého rozhlasu.

2005

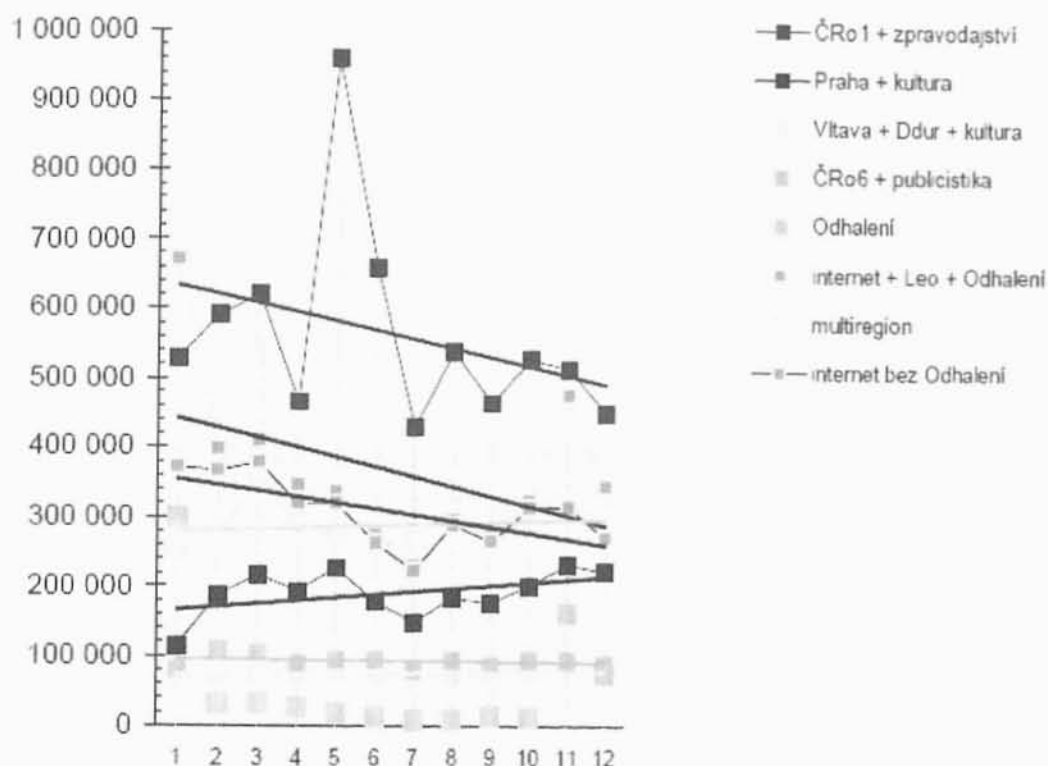
Zdroj: Výroční zpráva Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu za rok 2005

V roce 2006 byl zájem návštěvníků webových stránek projektu Odhalení nejvyšší v lednu, kdy soutěž „Tak trochu jiná reality show“ vrcholila. Po vyhlášení výsledků a ukončení projektu návštěvnost stránek klesla. Důvodem bylo zejména zrušení přímého přenosu. Velmi nízká byla návštěvnost v letních měsících, kdy nebyly připravovány televizní magazíny. K významnému nárůstu došlo v listopadu, kdy bylo ohlášeno pokračování projektu a obnoven přímý přenos z pavilonu goril. V tomto měsíci se počet návštěv dostal nad průměrnou návštěvnost stránek Českého rozhlasu 6 a publicistických webů i webů Českého rozhlasu 3 Vltava, Českého rozhlasu Ddur a kulturních webů českého rozhlasu. Návštěvnost v prosinci opět poklesla, a to zhruba na průměrnou společnou návštěvnost webů Českého rozhlasu 3 Vltava, Českého rozhlasu Ddur a kulturních webů Českého rozhlasu.

V době vyvrcholení soutěže „Tak trochu jiná reality show“ překonala společná návštěvnost webů Českého rozhlasu 8 Online, Českého rozhlasu Leonardo a webu projektu Odhalení průměrnou návštěvnost nejnavštěvovanějšího webu Českého rozhlasu, tedy stránek Českého

rozhlasu 1 Radiožurnálu a jeho zpravodajského webu iZurnal.cz. Nejvyšší návštěvnost, téměř milion návštěv, zaznamenaly tyto stránky (ČRo1 a iZurnal.cz) v květnu, a to v souvislosti s tzv. Kubiceho správou. Jednalo se o mimořádnou událost, následující měsíc návštěvnost opět klesala ke svým obvyklým hodnotám.

2006

Zdroj: Výroční zpráva Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu za rok 2006

5.4. Financování

Většina nákladů Českého rozhlasu byla hrazena z rozpočtu Českého rozhlasu 8 Online, který na začátku roku 2006 tvořil s Českým rozhlasem Leonardo jednu organizační jednotku. Částečně byl také projekt financován pobídkovou dotací tehdejšího Ministerstva informatiky České republiky na podporu vysokorychlostního internetu v celkové výši 2 800 000 Kč. Čerpání peněz bylo podmíněno finanční spoluúčastí Českého rozhlasu a pokračováním v přímých přenosech z pavilonu.

Pro realizaci projektu byla zakoupena videotechnika za zhruba 2,5 milionu korun. Toto vybavení nadále používá zejména Český rozhlas 8 Online k přípravě dalších multimediálních obsahů.

Zakoupená videotechnika podle plátců

(Seznam konkrétní videotechniky viz příloha)

Český rozhlas	710 419 Kč
Český rozhlas 8 Online	74 685 Kč
Grant Ministerstva informatiky ČR	1 635 667 Kč
Celkem	2 420 771 Kč

Zdroj: Výroční zpráva zpráva o hospodaření za rok 2006

Techniku pro přenos obrazu a zvuku v hodnotě přibližně 15 milionů korun zapůjčila firma Visual Connection. Zajímavé je, že šlo o rezervní vybavení určené pro televizní reality show Big Brother (TV Nova) a Vyvolení (TV Prima), které muselo být v pohotovosti a v případě nutnosti firmou poskytnuto některé z komerčních televizí. Existovaly plány, jak bude Český rozhlas reagovat, pokud bude muset vybavení v krátkém čase vrátit, což reálně hrozilo. Tento scénář se však nikdy neuskutečnil.

Tvorba a vysílání přímého přenosu z pavilonu goril byla výrazně dražší v první fázi projektu Odhalení nazvané Tak trochu jiná reality show. Bylo to především z důvodu využití většího množství kamer, které byly ovládány pracovníky z prostoru režie. V druhé fázi projektu Odhalení s podtitulem Pomáháme gorilám náklady klesly, protože se snížil počet kamer. A to z šestnácti na tři, později čtyři. Zároveň se výrazně zredukoval počet hodin, kdy byly kamery ovládány lidmi.

Náklady na den vysílání přímého přenosu

Průměrné náklady na hodinu přímého přenosu z pavilonu goril v období mezi 7. 11. 2005 až 15. 1. 2006	5 354 Kč
Průměrné náklady na den přímého přenosu z pavilonu goril v období mezi 1. 11. 2006 až 31. 12. 2006	840 Kč

Zdroj: Výroční zpráva zpráva o hospodaření za rok 2006

Vyčíslit přesně náklady na projekt Odhalení je velmi komplikované. Navíc jde mezi tvůrci a příznivci o „nepopulární záležitost“, vzhledem k tomu, že finanční náročnost projektu je společně s „nerozhlasovostí“ jednou ze základních výtek odpůrců. Proto vždy záleží na tom, jaké náklady budou zahrnuty přímo do rozpočtu projektu Odhalení a jaké budou označeny jako součást jiných rozpočtů. Lze však říci, že samotná realizace první fáze projektu stála podle jeho tvůrců zhruba 2,5 milionu korun. První a druhá část projektu pak vyšla přibližně na 3,5 milionu korun (BOBEK, Miroslav; SMRČEK, Martin; BAALBAKI, Khalil, *Odhalení: Trochu jiná reality show*, s. 219).

Třetí část projektu Odhalení je financována grantem generálního ředitele Českého rozhlasu.

5.4.1. Propagační předměty, sbírkové konto

Cílem projektu odhalení bylo od počátku vydělat peníze, které byly určeny na podporu aktivit ochránců goril v Kamerunu. Zdrojem těchto zisků byly především soukromí dárci, dále prodej publikací a reklamních předmětů s logem projektu Odhalení a další akce Českého rozhlasu směřující k podpoře projektu.

Za tři roky, tedy od zahájení projektu do února 2009, získal Český rozhlas zhruba 820 tisíc korun.

Zdroj financí	výnos
Soukromí dárci	80 tisíc korun
Sms hlasování, pokladničky	80 tisíc korun
Koncert Českého rozhlasu 4 Radia Wave	40 tisíc korun
Aukce výtvarných děl	50 tisíc korun
Prodej publikací a reklamních předmětů	570 tisíc korun

Získané prostředky byly vynaloženy následujícím způsobem:

Aktivita	Darovaná částka
Podpora chovu goril v záchranné stanici Limbe Wildlife Center (Kamerun)	198 tisíc korun
Internetové připojení v Limbe Wildlife Center (Kamerun)	57 tisíc korun
Vydání a distribuce pohádek s motivy goril v angl. a franc. (Kamerun)	284 tisíc korun
Tisk publikace Maiombe – Esmeralda de Angola (Kongo, Angola)	54 tisíc korun
Osvětová kampaň ve školách (Kamerun)	30 tisíc korun
Vydání a distribuce pohádek s motivy goril v portugal. (Kongo, Angola)	95 tisíc korun
Natočení zvukové verze pohádek ve francouzštině (Kamerun)	81 tisíc korun
Režijní náklady	20 tisíc korun

5.5. Vysílání v České televizi

Česká televize začala obrazové materiály vyráběné Českým rozhlasem přenášet 8. listopadu 2005. Na kanálu ČT 24 byly každý všední den vysílány krátce po 20.00 pětiminutové magazíny nazvané Shrnutí dne, reprízované na stejném programu ještě v 22.25 a další den v 8.40. Stejnou reportáž vysílaly vždy následující den v rámci ranního vysílání stanice ČT1, ČT2, obvykle ve dvou reprízách, obvykle mezi 5.40 a 6.00 a později mezi 12.30 a 13.30. Zároveň byl do vysílání zařazován v každý všední den v 6.40 na Moravě a v Čechách v 7.40 takzvaný sestřih, což byla část původního magazínu. V průběhu Odhalení se pětiminutové reportáže reprizovaly až sedmkrát denně, nikdy se však nepodařilo realizovat vysílání na větší časové ploše či v hlavním vysílacím čase. Pravidelné přenosy v tomto rozsahu skončily 15. ledna 2006. Česká televize však další reportáže v rámci ranního bloku i nadále uváděla, a to s týdenní periodicitou až do 29. 6. 2006.

Pravidelné vysílání Česká televize opět obnovila 2. listopadu 2006. Opět s týdenní periodicitou vysílala ve čtvrtelním Dobrém jitru nové moderované magazíny. Pravidelné vysílání ustalo 6. 11. 2008.

V době zpracovávání této práce jednala Česká televize o možnosti využít natočeného obrazového materiálu a scénáře magazínů s charakterem pohádky tzv. mojánků pro tradiční dětský pořad Večerníček.

5.6. Tvůrčí a realizační tým

Miroslav Bobek

Ředitel Českého rozhlasu 8 – Online a Českého rozhlasu Leonardo. Autor, vedoucí projektu a koordinátor projektu. Podílel se na tvorbě textů, obrazového i zvukového materiálu na webových stránkách. Je autorem čtyř knih týkajících se projektu Odhalení, které vydalo vydavatelství Radioservis.

Redakční práce

Jana Jirátová

Rozhlasová redaktorka a koordinátorka afrických aktivit. Zajišťovala tvorbu většiny audiomateriálů.

Khalil Baalbaki

Fotograf a kameraman Českého rozhlasu. Je autorem většiny fotografií a obrazového materiálu.

Radomír Šofr

Televizní scenárista a dramaturg, spolupracuje zejména s TV Prima. V rámci projektu Odhalení se zabýval tvorbou televizních magazínů.

Marina Vančatová

Primatoložka, zajišťovala odborné konzultace.

Zuzana Šmejkalová

Redaktorka internetových stránek.

Tereza Šefrnová

Scenáristka. V rámci projektu odhalení připravovala především krátké pohádky – tzv. „mojánky“. Je také společně s Miroslavem Bobkem autorkou knížky příběhů pro děti Moja, Tatu a tiplíci.

Petr Kotek

Režisér. Věnoval se zejména obrazovým formátům.

Petr Rajchert, Jana Infeldová

Moderátoři obrazových magazínů.

Marek Václavík

Grafik. Zajišťoval grafické zpracování projektu.

Karel Zajíc

Hudební dramaturg.

Produkce

Petra Hanzelková

Marketingová a PR manažerka Českého rozhlasu Leonardo. Zajišťovala kontakt s médii a propagaci projektu Odhalení. (Během první části projektu na této pozici pracovala Pavla Schauerová).

Klára Janečková, Kristýna Richterová

Produkční Českého rozhlasu.

Pavel Svoboda

Ekonom Českého rozhlasu.

Lucie Ročková

Ekonomka Českého rozhlasu 8 Online a Českého rozhlasu Leonardo.

Technické zabezpečení

Jiří Malina

Internetový specialista, zástupce ředitele Českého rozhlasu Online. Zodpovídal za technické zázemí webových stránek a serverů.

David Šindl, Petr Kudela, David Němec, Martin Prokeš

Technici Českého rozhlasu 8 Online, kteří zajišťovali především přenos dat.

Petr Slavík

Technický specialista a střihač.

Zdeněk Taubler, Vít Petrášek

Mistři zvuku.

6. Kvantitativní obsahová analýza projektu Odhalení

Analyzovala jsem obsahy zveřejněné na webové stránce www.odhaleni.cz, odvysílané v Českém rozhlasu a České televizi v období od 7. 11. 2005 do 15. 5. 2009. Do souboru nejsou zahrnuty obsahy tvořené příznivci projektu Odhalení a zveřejňované na webu <http://gorili-blogy.rozhlas.cz>, který za tímto účelem Český rozhlas zřídil. Zároveň není součástí analýzy nepřetržitý přímý přenos z pavilonu.

Jednotkou obsahové analýzy je „příspěvek“.

Příspěvek definuji jako mediální obsah ohraničený z hlediska technologie (tvořící samostatný soubor) i zpracováním (znělka, titulek apod.) tvořící součást projektu Odhalení, tzn. jeho tématem projekt Odhalení, nebo je toto téma alespoň dominantní, vytvořené s autorským vkladem. Příspěvkem (interaktivní aplikací) tedy není například diskuze nebo internetové fórum. Za příspěvek nepovažuji zmínku v rámci jiného pořadu Českého rozhlasu (resp. České televize.).

Vždy pracuji s absolutním počtem příspěvků, nikoliv tedy s časovou dotací nebo velikostí v jednotkách kB. Další vlastnosti vzhledem k zásadně odlišným charakteristikám příspěvků různých typů nejsou ekvivalentní.

Kategorie typ příspěvku zahrnuje proměnné audiopříspěvek, videopříspěvek, článek s fotografiemi a interaktivní aplikace.

Videopříspěvek může nabývat hodnot Televizní magazín, Pongova dobrodružství, Mojánky, Zvukové reportáže, Záznam živého přenosu, Videopříspěvky bez zvuku. Jejich charakteristiky jsou uvedeny u grafu Rozdělení videopříspěvků podle žánrů.

Kategorie „médiium, jímž byl obsah šířen“ může nabývat hodnot internet, rozhlas a televize. Vzhledem k tomu, že v podstatě všechny příspěvky jsou archivovány na internetu, považuji za médiium šíření to, pro které byl příspěvek primárně určen.

Specifický je seriál Pongova dobrodružství, který původně natočila TV Prima, a to v roce 2002 jako součást pořadu o zvířatech Milácci. Mělo jít o jakousi „gorilí telenovelu“. (<http://www.rozhlas.cz/odhaleni/pong/_zprava/438259>) Tento čtyřdílný seriál (pátý díl dotočil Český rozhlas již jako součást projektu Odhalení) je sestaven z části z archivních záznamů, z části z hraných sekvencí, kdy ředitel pražské zoologické zahrady Petr Fejk, ošetřovatel goril Marek Ždánský a další zaměstnanci přehrávají okamžiky, kdy zdánlivě čekají na příjezd samce Ponga, hovoří o něm a podobně. V srpnu roku 2002 zpustošily pražskou zoologickou zahradu povodně a samec Pong uhynul. Televize Prima, nezávisle na této události, pořad Milácci zrušila. Pongova dobrodružství odvysílala v poměrně okrajovém televizním čase o Vánocích 2003. Na konci roku na konci roku 2007 získal Český rozhlas od televize Prima práva na internetové vysílání celého seriálu a jeho uložení v archivu internetových stránek. Tento seriál byl tedy vytvořen jako čistě televizní formát, nikoliv však jako součást projektu Odhalení. Podle mého názoru je však relevantní, jakým způsobem s tímto mediálním obsahem naložili tvůrci projektu Odhalení. A proto tento mediální obsah zařazuji do kategorie šířený internetem.

Kategorie „stanice“, na níž byl obsah vysílán, považuji za jednoznačnou.

Podle hypotézy by měla vizuální složka převažovat nad auditivní, dominantním médiem šíření by měl být internet. Ze stanic Českého rozhlasu by se na šíření obsahu odhalení měla podílet zejména stanice Český rozhlas Leonardo. Videopříspěvky a obrazová složka projektu Odhalení mají především zábavní charakter.

6.1. Poměr video a audiopříspěvků

Audiopříspěvky	267
Videopříspěvky se zvukem	202
Videopříspěvky bez zvuku	65
Celkem	534

} or video stream?

Z těchto výsledků vyplývá, že poměr zvukových a obrazových příspěvků je v zásadě vyrovnaný. Nepotvrdilo se tedy, že v počtu příspěvků výrazně dominuje obrazová složka

obsahu projektu odhalení nad auditivní. Posluchači měli tedy možnost zvolit si, zda chtějí sledovat obraz, či si poslechnou zvukový příspěvek.

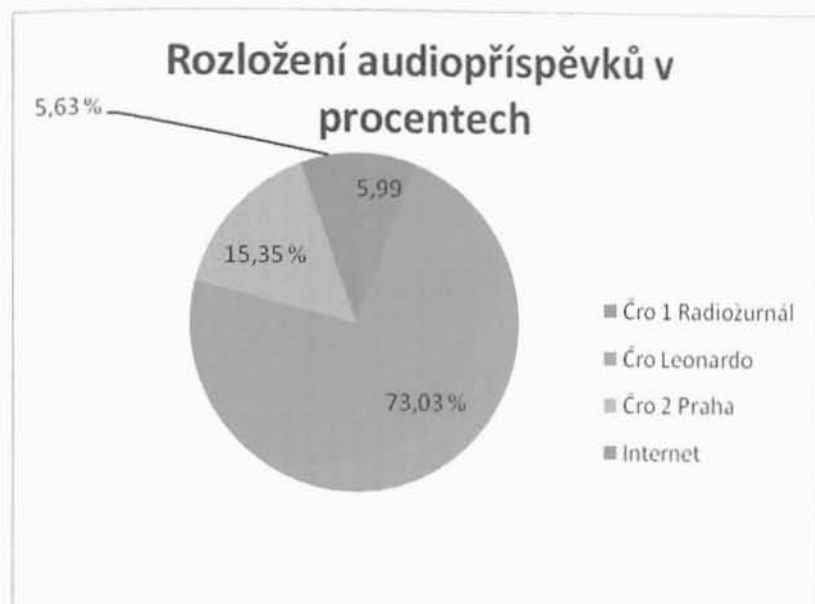
6.2. Auditivní složka

Rozložení audiopříspěvků v rámci stanic Českého rozhlasu

Český rozhlas 1 Radiožurnál	16
Český rozhlas 2 Praha	41
Český rozhlas Leonardo	195
Internet	15
Celkem	267

Hypotéza, že většina zvukových obsahů byla šířena Českým rozhlasem Leonardo jako producentem projektu Odhalení, se potvrdila. Vzhledem k tomu, že pracovníci Českého rozhlasu Leonardo kontrolovali obě prostředí, kterými mohl být k recipientovi šířen zvukový obsah, tedy rozhlas i internet, je důležité zmínit, že jen minimum audiopříspěvků bylo směřováno pouze na internet. Mezi další stanice šířící obsah Odhalení patřila zpravodajská stanice Český rozhlas 1 Radiožurnál a rodinná Český rozhlas 2 Praha. Ostatní stanice

Českého rozhlasu se přímo na šíření obsahů nepodílely, i když na většině byl projekt Odhalení zmiňován v rámci jiných pořadů. Vzhledem k vyhraněným typům těchto stanic je toto uspořádání logické.

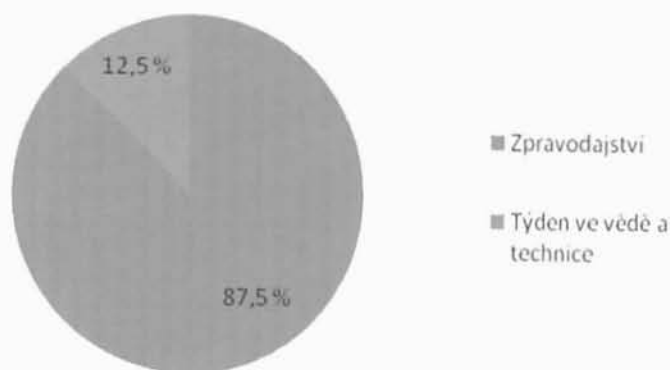

6.3. Audiopříspěvky odvysílané v rámci stanice Český rozhlas 1 Radiožurnál

Zpravodajství	14
Týden ve vědě a technice	2
Celkem	16

Vzhledem k typu rozhlasového programu byla většina audiopříspěvků na stanici Radiožurnál odvysílána v rámci některého ze zpravodajských bloků.

Audiopříspěvky odvysílané v rámci stanice Čro 1 Radiožurnál v procentech

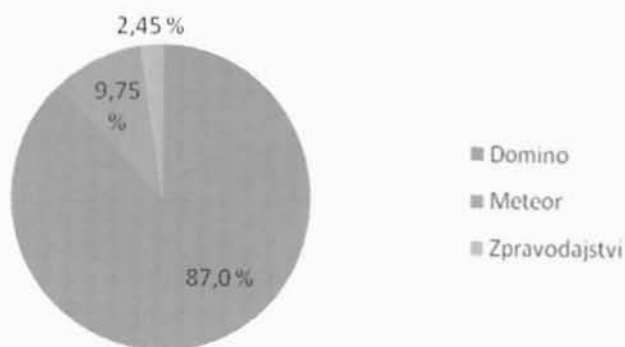
Mag. S.

6.4. Audiopříspěvky odvysílané v rámci stanice Český rozhlas 2 Praha

Domino	36
Meteor	4
Zpravodajství	1
Celkem	41

Stanice Český rozhlas 2 pojala projekt Odhalení jako obsah vhodný pro mladší posluchače. Proto většinu audiopříspěvků odvysílala v rámci dětského pořadu Domino. Z odbornějšího hlediska se Odhalením zabývala v populárně-vědeckém magazínu Meteor. Podíl audiopříspěvků ve zpravodajských blocích je minimální.

Audiopříspěvky odvysílané v rámci stanice Čro 2 Praha v procentech

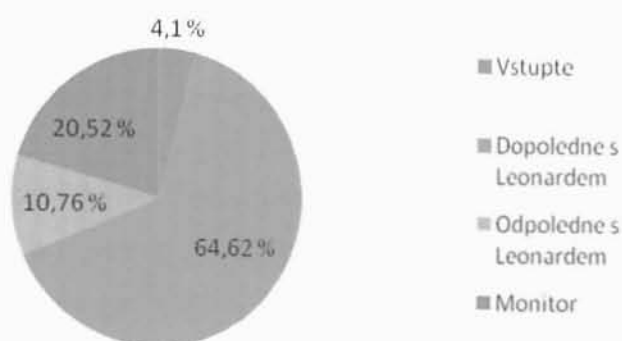

6.5. Audiopříspěvky odvysílané v rámci stanice Český rozhlas Leonardo

Vstupte	8
Dopoledne s Leonardem	126
Odpoledne s Leonardcem	21
Monitor	40
Celkem	195

Většinu audiopříspěvků odvysílal Český rozhlas Leonardo jako součást svých dopoledních a odpoledních vysílacích bloků. Hodinovým pořad Vstupte!, který je koncipován jako rozhovor s vědeckými autoritami, věnoval Odhalení osmkrát. V pořadu Monitor, který reflektuje aktuální dění, odvysílal audiopříspěvky k projektu Odhalení čtyřicetkrát.

Audiopříspěvky odvysílané v rámci stanice Čro Leonardo v procentech

6.6. Videopříspěvky podle žánrů

Televizní magazíny	158
Pongova dobrodružství	5
Mojánky	18
Zvukové reportáže	19
Záznam živého přenosu (komponovaný pořad)	2
Videopříspěvky bez zvuku	65
Celkem	267

Televizní magazíny

Jde o zhruba pětiminutový formát s ustálenou podobou. Magazín je uveden charakteristickou znělkou. V úvodu i v závěru je stand up moderátora (resp. moderátorů). Magazíny se obvykle skládají z rozhovorů s odborníky na konkrétní téma. Jejich součástí však byly i ankety mezi návštěvníky zoo, ilustrační záběry z filmů a podobně. Jde tedy skutečně o televizní metodu práce.

Pongova dobrodružství

Komentované sestřihy archivních záběrů gorilího samečka Ponga, který uhynul při povodních 2002, natočený televizí Prima jako součást tehdy vysílaného pořadu o zvířatech Miláčci. Pátý díl, založený především na rozhovoru s ošetřovatelem Markem Ždánským, vyrobil Český rozhlas.

Mojánky

Sestřihy obrazových materiálů dramaturgicky upravené tak, aby tvořily dějový oblouk. Tohoto efektu je dosaženo tím, že lidský hlas komentuje chování zvířete a vytváří tak v divácích pocit, že gorila skutečně prožívá naznačený děj. Mojánky jsou zaměřeny na mládež Moju, později i Tatu. Jde o krátké, přibližně třiminutové, pohádky. Provedením připomínající Večerníčky na České televizi.

Zvukové reportáže

Reportáže se podobají televizním magazínům, nebyly však primárně určeny pro televizi, ale pro internet. Jejich podoba není tím pádem tak ustálená. Výrazně se liší i délkou, která se pohybuje v rozmezí od jedné minuty do několika desítek minut.

Záznam živého přenosu

Jde o dva hodinové přímé přenosy (resp. jejich záznam) ze záchranného centra Limbe Wildlife Center v Kamerunu. Živé přenosy obsahují několik vložených předtočených videí, která byly zařazována, když se štáb přesunoval mezi výběhy po záchranném centru.

Videopříspěvky bez zvuku

Jde o videopříspěvky obsahující buď archivovanou část přímého přenosu, nebo sestřih. Obvykle mívají jednotící téma (houpání se v provazech, čekání na večeri apod.). Zvuková složka chybí buď úplně, nebo je zcela marginální pro význam sdělení (opakující se hudební melodie, zvuky tvořící zvukové pozadí v pavilonu.)

Dominantní složku sumy videopříspěvků tvoří televizní magazíny. Zajímavý je přibližně čtyřicetiprocentní podíl videa, u kterého chybí zvuk úplně, nebo je zvuková složka zcela marginální pro význam sdělení. Jde totiž o obsahy bez zásadního edukativního charakteru, jejich účelem je pouze zábava. Podobně lze pohlížet i na pohádky Mojánky a z části na hrané dokumenty Pongova dobrodružství, kde je gorila Pong dokonce „nadabována“ hercem. Výrazné zábavní prvky lze vysledovat i v rámci televizních magazínů (ilustrační záběry z filmů, záběry padajících goril doplněné hudbou evokující grotesky apod.) Lze tedy říci, že se potvrdila hypotéza, že obrazová složka projektu Odhalení má výrazně zábavní charakter.

6.7. Rozdělení podle média přenosu

Rozhlas	252
Televize	158
Internet	124
Celkem	534

- 195 kontakto ← *digi.*
web.

Rozdělení podle média přenosu příspěvků v procentech

Nepotvrdila se hypotéza, že většina obsahu byla distribuována výhradně v prostředí internet. V absolutních počtech příspěvků dominuje rozhlasová složka nad televizní i internetovou.

6.8. Kompletní rozdělení multimediálních složek obsahu

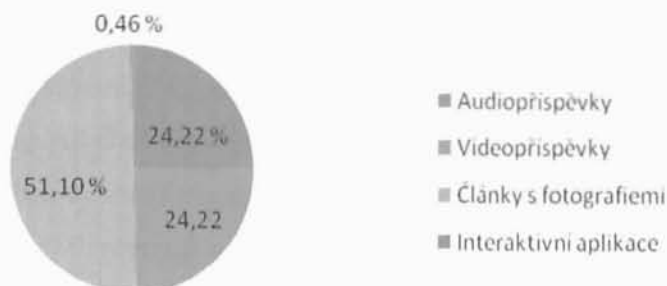
Audiopříspěvky	267
Videopříspěvky	267
Články s fotografiemi	563
Interaktivní formáty	5
Celkem	1102

Pokud se soustředíme na komplexní obsah projektu Odhalení, tedy nikoliv jen na poměr audiopříspěvků a videopříspěvků, dojdeme k závěru, že v rámci multimediálního projektu text s fotografiemi mírně převažuje nad sumou složky zvukové a obrazové (51% : 49%). Tento poměr však, ve srovnání se běžnými internetovými stránkami, stále výrazně svědčí pro audiovizuální složku.

Překvapivý je velmi nízký podíl interaktivních aplikací. Na stránkách projektu Odhalení je k dispozici interaktivní hra pexeso, puzzle, elektronická kniha, kterou lze pomocí kurzoru listovat, aplikace pohádek, kdy jsou zvukové pohádky doplněny hudebním podkresem podle volby a zobrazujícím se textem, který je právě předčítán. Na stejném principu je vystavena i aplikace dětských říkanek.

Kompletní rozdělení multimediálních složek obsahu v procentech

6.9. Shrnutí a interpretace závěrů

Multimediální projekt Odhalení je, co se týče různých typů obsahů, poměrně vyrovnaný. Stanice Český rozhlas Leonardo využila možnosti tvorby zvukových obsahů. “Rozhlasovost” projektu Odhalení tedy reprezentuje suma audiopřispěvků. Přínos z hlediska tvůrčí rozhlasové práce vidím v tom, že multimediální projekt umožňuje díky propojení různých médií vyvolat zájem o určitý předmět či proces a vytvoření dobré posluchačské znalosti a tím pak rozvíjení rozhlasových formátů. Proto je možné říci, že prvky “rozhlasovosti” v projektu Odhalení vysledovat lze.

Projekt měl částečnou podporu ostatních stanic Českého rozhlasu. Přibližně třicetiprocentní podíl na odvysílaných audiopřispěvcích považuji za dostatečný, vzhledem k tomu, že jedním z účelů projektu bylo, aby si posluchači Leonardo naladili.

Nepotvrdil se předpoklad, že projekt Odhalení obsahuje výrazné množství nových interaktivních aplikací.

7. Závěr

Na základě zkoumání tvůrčích postupů využitých při tvorbě projektu Odhalení a analýze mediálních obsahů lze skutečně vysledovat směřování, které nastiňují teorie uvedené v úvodu této práce. Kanál komunikace mezi tvůrci projektu a jeho recipienty nebyl jednosměrný.

Naopak, spoluvytváření obsahu se neomezovalo pouze na vytváření vlastního individualizovaného obsahu pro recipienta (výběrem pohledu kamery a podobně), ale příznivci projektu vytvářeli vlastní obsah v podobě vlastních videoklipů, článků, fotografií a dramaturgie přímých přenosů.

Tato podpora by nemohla vzniknout bez výrazné interaktivity projektu, kterou představovala diskuzní fóra, chaty, nikoliv však interaktivní mediální obsahy.

Projekt získal značnou popularitu a informovala o něm i další média. Zpětně tak marketingově podporoval samotný Český rozhlas a tím i konvenční rozhlasové vysílání.

Vyvolal však i značně kontroverzní reakce a vzbudil u odborné veřejnosti debatu o potřebě redefinovat v éře nastupující digitalizace rozhlasové vysílání.

8. Summary

Odhaleni (The Revealed) – non-radio reality show of Czech Radio

This thesis surveys the influence of technological development, digitisation in particular, on changing of working methods in radio broadcast. The key terms are multimedia, new media, interactivity and individualization of media content. This progress is demonstrated by example of Czech Radio reality show which took place in from November 7th, 2005, till January 15th, 2006, and was relaunched later. The thesis includes a documentation of background of creating the reality show „Odhalení (The Revealed)“, a brief description of the project and the attitude of executives of Czech Radio and The Czech Radio Council. It was found that promotion of the show was successful. Using a quantitative analysis I studied creative methods, particularly whether the methods used for the project are mainly typical of television broadcast or whether the project retains character of radio show, at least partly. Analyzing the period of November 7th, 2006 – May 15th, 2009, it was found that the project „Odhalení (The Revealed)“ is composed of approximately equal amounts of audio and video material.

Primární zdroj

Odhalení [online]. Dostupné z WWW (<http://www.rozhlas.cz/odhaleni/portal/>)

Sekundární zdroje a použitá literatura

BERGER, Peter L., LUCKMANN, Thomas. *Sociálním konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. 1. vydání. Brno: CDK, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

BOBEK, Miroslav. *Fenomén Odhalení*. Praha: Radioservis, 2008. 61 s. ISBN 978-80-86212-91-3

BOBEK Miroslav, SMRČEK Martin, BAALBAKI Khalil. *Odhalení: Trochu jiná reality show*. Jihlava: Radioservis, 2007. 227 s. ISBN 80-86212-52-1

BOBEK, Miroslav, HOLEČKOVÁ, Dana. *Mládě milénia*. Praha: Zoologická zahrada Dvůr Králové n. L., Český rozhlas a ESCAD Trade, 2000.

DUSPIVA, Zdeněk. *Digitalizace jako budoucnost elektronických médií*. Praha: Votobia, 2004. 146 s. ISBN 80-7220-169-7

McLUHAN, Herbert Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura*. Dotisk 1. vydání. Brno: Jota, 2008. ISBN 978-80-7217-128-6.

POSPÍŠIL, Jaroslav, MICHAL, Stanislav. *Multimediální slovník aneb manuál milovníka multimédií*. Olomouc: Rubico, 2004. ISBN 80-7346-019-X.

POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti: veřejná komunikace ve věku zábavy*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0747-2.

Svět rozhlasu č. 15, Bulletin o rozhlasové práci. Praha: Český rozhlas, 2006. ISSN 1213-3817.

Svět rozhlasu č. 14, Bulletin o rozhlasové práci. Praha: Český rozhlas, 2005. ISSN 1213-3817.

Sekundární elektronické zdroje:

ŠTĚPÁNEK, P. Na gorily peníze jsou, na lidi ne. *Česká média* [online]. [cit. 2009-05-08]. Dostupné z WWW:

<http://archive.ceskamedia.cz/article.html?id=158257_hp_M&qqq=na_gorily_penize_jsou>. ISSN 1214-1062.

BOBEK, Miroslav, Dopis, *Gorily online v ohrožení* [online]. [cit. 2008-11-14]. Dostupné z WWW <<http://gorily-online.nazory.cz/hlavni.htm>>

KASÍK, Václav. Současný pohled na Český rozhlas v období přechodu na digitální vysílání. *RadioTV* [online]. [cit. 2009-05-08]. Dostupné z WWW:

<http://www.radiotv.cz/p_radio/r_personalistika/vclav-kask-souasn-pohled-na-esk-rozhlas-v-obdob-pechodu-na-digitln-vysl/>.

Vize pravděpodobného vývoje Českého rozhlasu na období nejbližších pěti let [online]. [cit. 2009-05-08]. Dostupné z WWW: <http://www.radiotv.cz/p_radio/r_personalistika/vclav-kask-souasn-pohled-na-esk-rozhlas-v-obdob-pechodu-na-digitln-vysl/>.

Zápis ze 6. schůze veřejného zasedání Rady Českého rozhlasu [online]. [cit. 2006-06-29]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy06/_zprava/257392>

Zápis ze 5. schůze veřejného zasedání Rady Českého rozhlasu [online]. [cit. 2006-06-29]. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy07/_zprava/350832>). [cit. 2007-05-31].

Zápis z 11. schůze Rady Českého rozhlasu [online]. [cit. 2008-11-26]. Dostupné z WWW Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/rada/zapisy08/_zprava/519630>